ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Година XXI — Број 376
Субота, 14 март 1959

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

У овом броју:

Л. Т. — 47/59

ОД ЗЛАТНЕ ОБАЛЕ

НА СЛИЦИ СУ ПРИКАЗАНЕ ЖЕНЕ ИЗ ЗЕМЉОРАДНИЧКОГ КРАЈА ГАНЕ. ПОШТО СУ ЗАВРШИЛЕ КУРС ПЛЕТЕЊА. ОНЕ СУ ПРИРЕДИЛЕ ИЗЛОЖБУ СВОЈИХ ПРОИЗВОДА.

до златне слободе

Било је то 1471 године када су португалске галије први пут пристале уз обале Гвинејског Залива. Морнари с галија посматрали су непознати крај. Командант експедиције нареди да се бродови привежу и посада мало предахне па да се крене даље на путовање ка Индији.

Злато! Злато!

— Шта је ово! — узвикнуо је човек који је први сишао и коракнуо обалом. — Дођите, момци! Похитајте, да се чуду начудите! Злато! Злато! Па, ово је Златна Обала!

С брода похиташе и остали. Човек који се први зачудио, паде ничице од среће. Грчевито је у шакама држао земљу с које се више никад није подигао. Од некуд је долетела стрела.

Пут за који су се били опремили није настављен, богатство у Индији оставили су другима. За њих је била интересантнија земља са златним песком и грумењем злата. У галије су натоварили прве количине и упутили се у Европу.

Те године први пут су бели људи крочили на овај део Африке и први пут се чуло за Златну Обалу.

Пошто су срећно с товаром приспели у Португалију људи су одмах почели да окупљају друге за поновни одлазак на Златну Обалу. Експедиција је сада имала много више бродова и много више посаде — све здраве младиће који су били наоружани сваковрсним оружјем. Али, искусни, стари чланови у своје бродове унели су много ситних дрангулија: огледала, ђинђува, прстења, чешљева и других ствари за размену са домородачким становништвом.

Бродови су се зауставили код места Елмилина. Уз саму обалу подигнуто је велико утврђење и на јарболу истакнута застава. Уз зидине је постављена стража која је штитила од упада домаћег становништва и пљачке.

Тајна се није могла сакрити

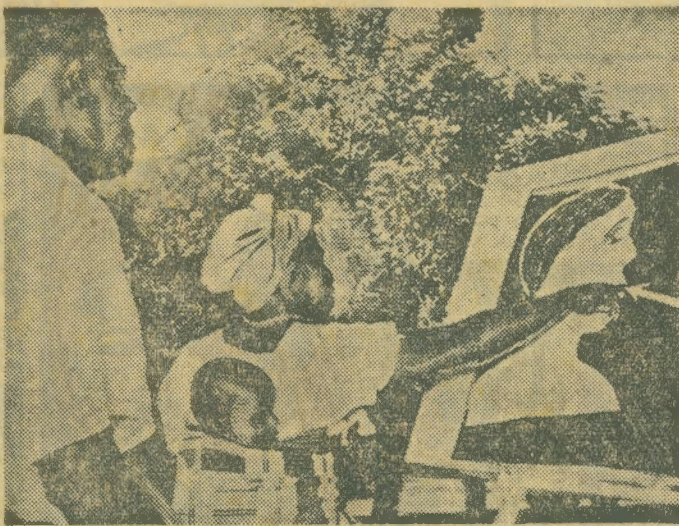
Домороце је засенио сјај оружја. Изненадили су их поклони које су им бели дошљаци давали. За узврат давали су им грумење жутог метала.

Португалци су све дубље улазили у непознату територију. Подизали су своја склоништа и у њих остављали опљачкано благо. Са племенским старешинама склапали су пријатељства и уз њихову помоћ долазили до све већег богатства. С пуним бродовима напуштали су Златну Обалу и односили драгоцености у Португалију.

Временом су Португалци открили и друго благо које се крило у тој чудној земљи: дијаманте. Домороци су им нудили и треће своје благо: какао, али та се роба врло мало тражила на европским пијацама.

Порекло свога богатства Португалци су дуго времена крили. Никоме нису говорили о земљи која се налази уз обалу Гвинејског Залива. Али, тајна се и поред највеће опрезе није могла сакрити потпуно.

Једног дана, за њима крену уходе. Сачекали су да португалске галије и овог пута напусте гвинејску обалу пуне драгоцености. Онда су пришли они сами и уз исте клинове привезали своје бродове. И остали засењени као и Португалци пре толико година. Домороци су од њих чули опет непознати језик — холандски.

У СЛОБОДНОЈ ГАНИ НА СВЕ СТРАНЕ СЕ ВОДИ ВОРБА ПРОТИВ ЕНДЕМИЧНИХ БОЛЕСТИ. НА СЛИЦИ: СТРУЧЊАЦИ ОБЈАШЊАВАЈУ КАКО ДОЛАЗИ ДО РАЗНИХ ОБОЉЕЊА.

Пет година су Португалци водили борбу са Холанђанима, који су 1637 године, најзад скинули и последњу португалску заставу са утврђења на Златној Обали. Заједно са успостављањем своје власти Холанђани су основали и компанију за експлоатацију „Западна Индија". Уз њих су и други народи долазили и оснивали трговачке компаније и подизали своја утврђења.

Лов на људе

Много је времена прошло, много је и оних који су са Златне Обале односили злато и дијаманте. Сад се већ развила и друга трговина. Отпочело је тражење робља. Главни интересенти за ову врсту „робе" били су Енглези, поготову трговци из Ливерпула и Бристола а поред њих Холанђани и Белгијанци. На овој „роби" извозници-прекупци зарадили су велике суме новца, јер радне снаге никад није било довољно да се подмире све потребе на плантажама.

Енглези су били највећи трговци, али они нису били непосредно ангажовани у лову на робље. Никад нису сами дубље залазили у унутрашњост земље. Лов на људе вршили су сами Африканци који су робове доводили до мора и ту их предавали Енглезима а они их товарили у бродове.

Педесет година су људи са Златне Обале одвођени. По престанку ове трговине 1821 године, влада у Лондону предузела је државну контролу над британским трговинским насеобинама на Златној Обали. Холанђани су били принуђени да 1871 предаду своје насеобине Енглезима. После три године, Златној Обали је Енглеска дала статус колоније.

Отада, ова земља заузима пространство које је веће од Енглеске и Шкотске заједно. Цела се територија налазила на тропском подручју. За главни град одређено је приморско место Акра, на свега 650 километара од полутара.

Ново име — Гана

Златна Обала на југу излази на Гвинејски Залив, на истоку је француски Того, на северу област Горње Волте, на западу је Обала Слонове Кости. Централни део је под скупоценим дрвећем. Земљиште је равно и погодно за гајење какаоа који се највише и производи.

Злато, дијамант и какао привукли су још једну европску земљу — Немачку. После Првог светског рата, када су ликвидиране територије којима је располагала Немачка, мандатна територија Западног Тога административно је присаједињена Златној Обали.

Први избори на Златној Обали одржани су 1925 године и створен је законодавни савет у који су ушли и домороци.

Седме године после завршетка Другог светског рата, она је добила и прве министре Африканце.

Свог првог претседника владе народ је добио 1952 године — донео га је на рукама из енглеског затвора. Кваме Нкрумах, од своје ране младости стао је у редове бораца за слободу своје отаџбине.

Под његовим руководством, Енглези су донели и нов устав.

Шестог марта 1957 године Златна Обала је извојевала своју независност — још једно злато је постало њена својина. Отада она носи и ново име — Гана.

МОЖДА ЈЕ ПРАКТИЧНО

Један Норвежанин из Осла, неки Сигурд Сендби изумео је прозор са „муњевитим затварањем" изванредно практичан особито за изненадне непогоде. Прозор је начињен од пластичне масе и може се затворити за цигло једну секунду.

СИЛОМ СПАСЕНИ

(2)

— Окрио сам васионски брод који не носи ознаке Дрома.

— Али не носи ни ознаке непријатеља, — са поуздањем рече Арнолд, пошто је на свом броду сам бојио спољни оклоп.

— Тачно, али, у рату човек мора да буде опрезан. Све оно што није наше има се сматрати непријатељским.

— Доста, — рече Грегор коме је досадило да се расправља са овим тврдоглавим, егоистичним чамцем. — Иди право ка обали! — нареди.

— Не могу да испуним то наређење, — одговори чамац. — Ви сте још неуравнотежени због несреће.

Арнолд пружи руку ка контролној табли али је јаукнувши одмах трже.

— Будите разумни, — рече брод строго. — Само официр специјалне службе за спасавање може да ме искључи. Морам да вас упозорим да не дирате ниједну од мојих команди. Доцније када будемо ван опасности ја ћу се покорити опет вама. А сада морам да упрем све своје способности да измакнемо непријатељу. И чамац окрете ка отвореном мору пуном брзином.

— Куда ћемо? — упита Грегор.

— Да се придружимо нашој флоти, — викну чамац поуздано, а Грегор и Арнолд нервозно погледаше у правцу пучине.

Била је већ ноћ. Два друга су седела у једном углу кабине и тужно делила свој последњи сендвич. Чамац је још као луд хрлио напред ка отвореном мору тражећи флоту која је престала да постоји још пре пет стотина година на богзна којој планети.

— Да ли знаш ко су били ти Дроми? — упита Грегор.

После дугог размишљања Арнолд рече:

— То су била бића слична гмизавцима. Живела су на шестој планети неког малог система у сазвежђу Капеле. Њихова раса је изумрла још пре неколико векова.

— А Хенги? — упита Грегор.

— И то су били гмизавци. Цео тај рат није био тако важан. Очигледно је да су противници изумрли и да је једино остао овај чамац, — рече Арнолд гутајући последње мрвице хлеба.

— Заборављаш нас, који смо, као што видиш, пет стотина година после рата мобилисани у армију Дрома.

Грегор тужно заклима главом и настави: — Шта мислиш, да ли ми можемо некако да убедимо овај чамац?

— Не верујем, јер он сматра да рат још траје, а није направљен тако да би тумачио ствари друкчије.

Негде око зоре осетише како чамац мења правац. Одмах затим дошло је и објашњење:

— Пошто, изгледа, нема тренутне опасности враћам се ка острву да га још једном прегледам. Немојте се ништа узнемиравати.

Арнолд гурну Грегора и шану му на уво: — Сада треба да му тражимо храну, — и окренувши се чамцу рече: — Гладни смо. Нахрани нас.

— Наравно, одговори чамац и из зида изађе чинија са јелом, односно нечим што је потсећало на блато и мирисало на машинско уље.

— Шта је то? — зачуди се Грегор.

— Гезел, — поносно рече чамац. — Највећа посластица становника Дрома. Ја умем да га справим на шест начина.

Грегор замочи прст у чудно јело и принесе га устима, али одмах пљуну, оно је не само изгледало него имало и укус блата преливеног машинским уљем.

— Ми не можемо ово да једемо. Слушај, ми нисмо никакви Дроми. Ми смо људска бића, потпуно друкчија. Рат о коме ти говориш завршен је пре пет стотина година. А наша храна се налази на острву.

— Смирите се, ваш случај је типичан за оне који су дуго времена провели на бојишту. Ви покушавате да побегнете у своју машту. Али, ја вас чувам.

— Уразуми се, — дрекну Грегор. — Ако нас одмах не искрцаш на обалу раставићу те на саставне делове.

— Не плашим се никаквих претњи. Ви сте очигледно повредили мозак пошто сте сувише дуго били изложени отровном дејству водених испарења. Ако буде потребно ја ћу вам извршити и операцију мозга. Разуме се то је последња мера, али ако је потребно... у том тренутку из зида изађе посуда пуна сјајних хируршких инструмената.

— Осећамо се много боље, — завапи Грегор. — Дивна је ова порција гезела, зар не Арнолде?

— Надам се да ћете се ускоро осећати много боље, — рече чамац.

— Како то мислиш?

— Па, температура је овде врло висока. Чудим се да већ нисте пали у несвест, али ускоро ћу успети да је сведем на нормалну температуру за Дроме, 20 степени испод нуле. А сада ћу вам свирати нашу химну — и кабина се одједном испуни пакленим пиштањем и циком.

Грегор покуша да спава, али га убрзо трже из дремежа Арнолд. Кабина је почела да се леди.

— Морамо нешто учинити. — Арнолд поче да шапуће своме пријатељу нешто на уво, и овај климну главом устајући.

— Шта то радите? — упита нервозно чамац.

— Војници Дрома морају да остану крепки и еластични, — рече Грегор.

— То је тачно, — сложи се чамац.

Грегор замахну чутуром коју је држао у руци и тресну је о цев уређаја за хлађење. Нешто пуче и у кабини одмах поче да постаје топлије.

— Ето, нисте пазили и покварили сте расхладни уређај, — рече чамац. Сада више нећу моћи да вас држим у пријатној температури. Али ја знам шта да урадим. Одвешћу вас на пол. Тамо има доста леда и температура је пријатна — око тридесет испод нуле.

Прошло је неколико сати.
— Мисли, — рече Арнолд.
— Мислим али не могу ништа да смислим, — одговори Грегор.

— Можда бисмо могли да скочимо у воду.

Налазили су се на свега неколико стотина метара од обале.

— Не верујем он нас мотри.

Онда се Арнолд одједном лупи по челу и намигну Грегору:

— Дакле то је то место!

— Које место? — упита чамац.

— Где ћеш нас искрцати.

— Не! — Ја то не смем. Водим вас на Јужни пол.

— То неће бити потребно, — одговори убеђено Арнолд, решен да покуша свој план.

— Шта? — зачуди се чамац.

— Ми смо послати по специјалном задатку. Наређено нам је да не откривамо своју мисију ниједном броду испод ранга бојног брода, али под овим специјалним околностима — морамо. Ми смо одред самоубица, — рече Грегор. Специјално истрениран за рад у пределима са нарочито високим температурама.

— Наређено нам је да се искрцамо на то острво и да га заузмемо за наше снаге, — додаде Арнолд.

— Нисам то знао, — рече чамац.

— Није ни требало да знаш, — важно додаде Арнолд. — Ти си само обичан чамац за спасавање.

— Требало је да ми кажете раније, — одврати извињавајући се чамац и упути се ка обали.

Још сто метара, педесет, двадесет...

Одједанпут се зачу глас чамца:

— Не, ја не могу да извршим то наређење. Ја сам чамац за спасавање. И поче поново да се удаљава од обале. Никакве молбе ни наређења нису помагала, чамац је хитао ка Јужном полу.

Грегор дохвати чутуру са водом и отпивши неколико гутљаја пружи боцу Арнолду: — Ако не могу да испуним задатак своје вољене отаџбине Дрома, боље је онда да одем у смрт и попијем овај страшан отров, воду, — и одмах затим се сруши на под и оста непомичан, а за њим то исто учини и Арнолд.

Чамац се узнемири и поче узалуд да их дозива. А онда тихо прошапута: „Мртви, мртви..."

Тужно-крештави звуци химне Дрома разлегоше се по површини воде пусте планете и тела несуђених дромских хероја лагано склизнуше у воду. Док су падали Арнолд успе да шапне Грегору:

— Не мичи се, прави се мртав.

Чамац им још једном приђе и они зачуше свечан глас: — Почивајте у миру.

А онда се окрену и пође пуном брзином ка пучини. Пливајући ка обали Грегор се окрете и виде да је чамац узео курс ка Јужном полу да сачека флоту Дрома која се никада неће појавити.

(Крај)

ВАВИЛОНСКЕ ХЛАДЊАЧЕ

Уређаји за хлађење постојали су још у старом Вавилону. Из једне порозне мешине капала је вода на овећу полукуглу начињену од иловаче. Хладњаче су подизане на местима где је било промаје, да би вода, која је влажила ило-

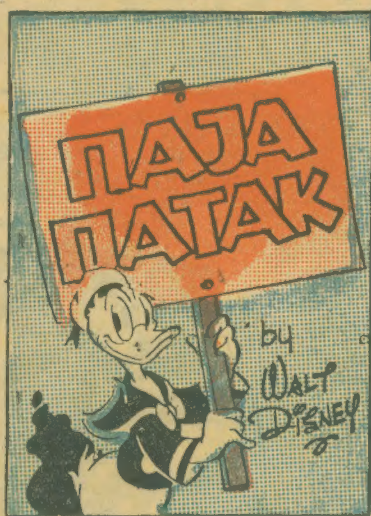
вачу, испаравала и тиме је хладила. У унутрашњости полукугле на тај начин се стално одржавала свежина потребна за очување намирница и пића. Сличне хладњаче могу се и данас видети у неким крајевима Северне Африке.

ЈЕДНА КЊИГА – 100 МИЛИОНА ФРАНАКА

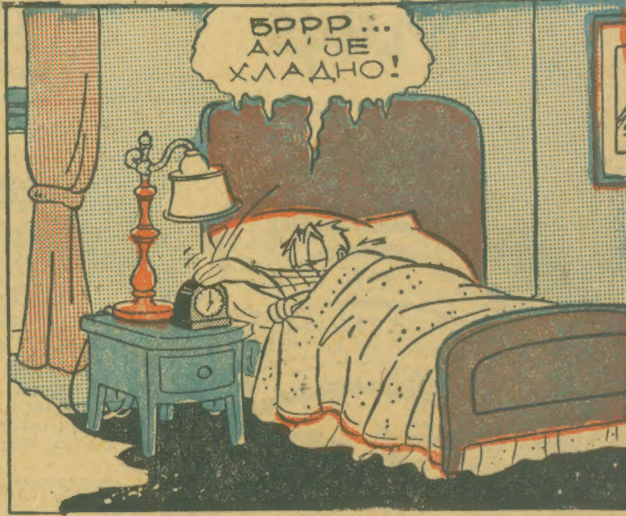
После луксузног издања „Дон Кихота" париски издавач Жозе Форе припрема издање једне нове књиге која би требило да буде његов „тестамент уметничког издавача". Фореа с правом називају „издавачем милијардера", јер његова нова књига треба да кошта 100 милиона франака. За њу се Форе обратио седморици највећих књижевника: Малроу, Камиу, Сартру, Коктоу, Монтерлану, Фокнеру и Арагону. На илустровању књиге радиће седморица најпознатијих сликара: Пикасо, Миро, Дали, Шагал, Брак, Бифе и Фужита. Број седам још једном се понавља. Наиме, Форе намерава да књигу објави на седам језика: француском, латинском, италијанском, грчком, енглеском, немачком и шпанском.

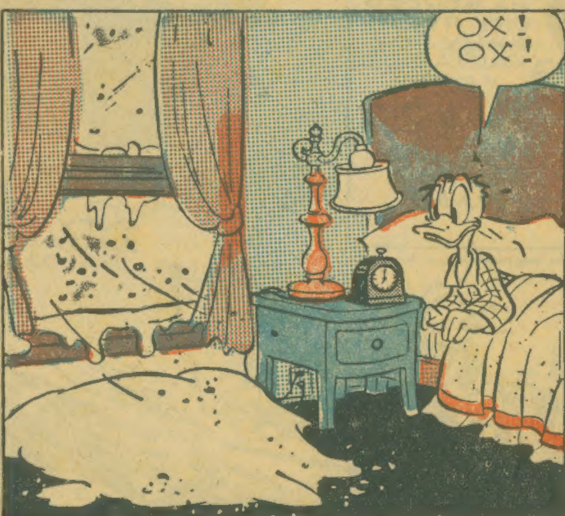
ПРОДУЖЕН РАДНИ ДАН ПЧЕЛА

Има људи којима и пчеле, иначе симбол вредноће, нису довољно вредне. Научници су утврдили да пчеле ујутру раније напуштају своје кошнице ако су ове изложене светлости. То научно откриће навело је Антонија Сарторија из Пијаћенце, у Италији, да направи кошнице од провидног стакла Успех није изостао. У обичним кошницама пчеле се „буде" око 7 часова ујутру; у стакленим много раније. На тај начин њихов радни дан се знатно продужује, а тиме и производња меда.

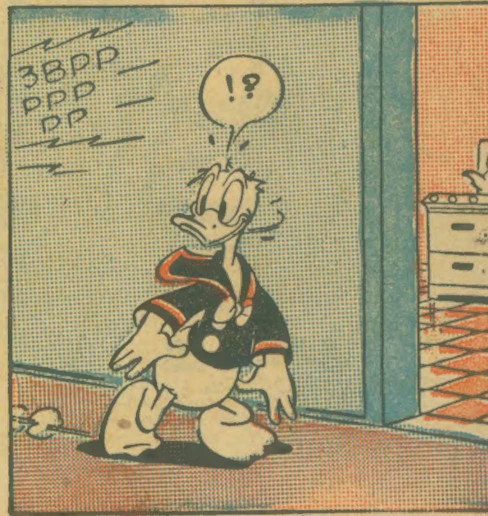

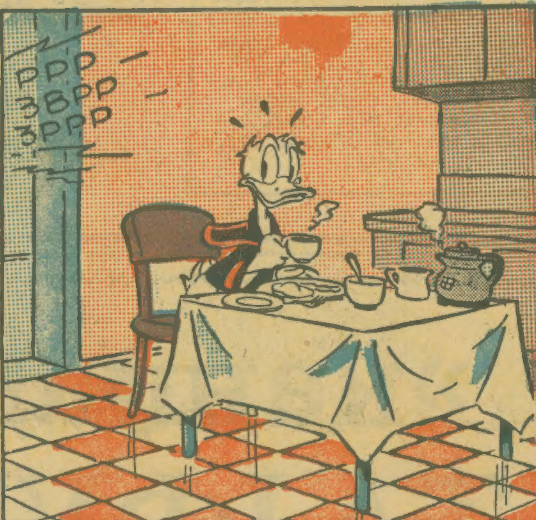

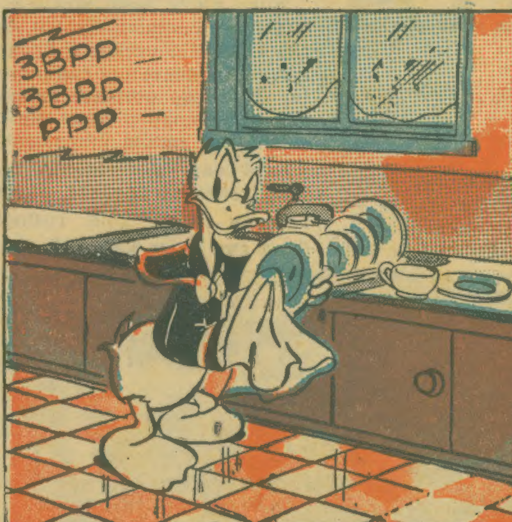

Distributed by King Features Syndicate
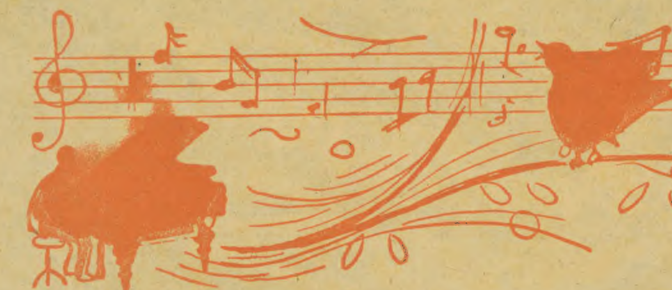

МАРКС И ВАГНЕР

Велики немачки композитор Рихард Вагнер био је савременик Карла Маркса који је умро свега десет дана после њега, у фебруару 1883 године. Као и Ибзен и Вагнер је у младости био револуционар. Чак је и активно учествовао 1848 године борећи се на барикадама у Дрездену али није успео да уђе у бит идеја грађанског друштва. Неуспех револуције изазвао је у њему клонулост и он је сам казао: „Одустао сам од свега што испуњава надом". Неколико година чак и не ради ништа, а затим одлази у крајност — опредељује се за митос, мистику, чуда и бајке. Према речима Томаса Мана, који је написао студију о Вагнеру — у њему су спојени чудни контрасти. У исто време је основао у Бајројту позориште за масе без обзира на њихову класну припадност, а са друге стране живео је у луксузу и волео буржоаско друштво које га је славило. У суштини он је ипак човек из народа који, бар на речима, одриче значај новца, презире моћ и силу, и не воли рат.

СЕБАСТИЈАН БАХ И ЊЕГОВИ НАСЛЕДНИЦИ

Јохан Себастијан Бах (1685 — 1758) поред Хендла најзначајнији композитор у области црквене музике којој је углавном посветио читаво своје дело — имао је 11 синова и 9 кћери из два брака. Неки од његових синова: Вилхелм, Кристијан, Кристоф и Карл у композицији су готово достигли очев углед. Али породица Бах је значајна по томе што је она јединствен пример наслеђа музичке способности. И сам Себастијан потиче из породице која је волела и неговала музику али, додуше, по томе није била позната у друштву.

ЛОКОМОТИВА ИНСПИРАТОР

Путујући, двапут недељно из Хавра у Париз Хонегер је још као дечак, слушао са интересовањем монотоно клопарање точкова локомотиве. И тај ритам и звук остао му је дубоко урезан у сећању.

Доцније, пошто је као савремен човек заволео технику, која је почетком овог века нагло напредовала, он је уклопио ритам локомотиве у своје одушевљење према техници и написао своју симфониску трилогију „Пацифик 231". Ту је тонски дао слику локомотиве типа „Пацифик" марке 231, убрзаног теретног воза. Овај напор, технички веома компликован, донео му је назив најинвентивнијег уметника „Модерне".

БЕРЛИОЗ КАО ПУТОПИСАЦ

Један од најинтересантнијих претставника музичког романтизма француски композитор Хектор Берлиоз (1803—1869) био је и полемичар и музички писац. Путујући много као музичар и диригент сусрео је многе људе и упознао разне средине. Своје утиске је потом износио у чланцима и путописима. Његове „Успомене с пута", писане веома живописно, обухватају утиске из Италије све до његовог првог одласка у Русију.

БРАМС И ХАМЛЕТ

Песме које пева трагична јунакиња у Шекспировом „Хамлету" — Офелија, компоновао је немачки композитор Јоханес Брамс 1873 године за чешку певачицу која је тада играла Офелију у прашком Немачком позоришту.

ПОСЛЕ 160 ГОДИНА

Једна од мање познатих Моцартових опера „Повртарка из љубави", изведена је у Минхену 13 јануара 1935 године, а истог дана 160 година раније била је премијера овог дела и дириговао га је сам Моцарт. За све протекло време опера ниједном није била изведена.

ПО ПОРУЏБИНИ

Артур Хонегер, (1892—1955) француски композитор, који је поред осталог компоновао музику за Софоклову „Антигону" (1918 године), за непуна два месеца — по поруџбини — написао је свој ораторијум „Краљ Давид" (1921) који се сматра синтезом различитих стилова, од класицизма до импресионизма.

Ripley's **ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ!**

АЛЕН III
ЧЕТВРТИ ГРОФ ОД РИЧМОНДА БИО ЈЕ УБИЈЕН ПОМОЋУ ОТРОВНИХ РУКАВИЦА

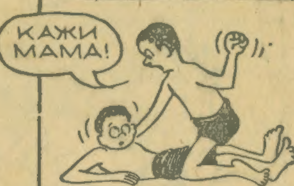
ГЛАВА САЊИВОГ ЧОВЕКА
Б..ЈАРСКО ДЕЛО ПРИРОДЕ У БЛИЗИНИ ЛЕНДС ЕНДА У ЕНГЛЕСКОЈ

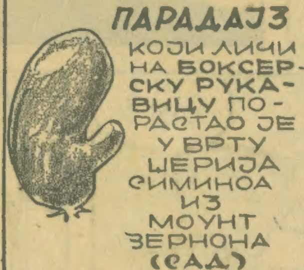
ЈАСТОГ
ТЕЖАК 20 КИЛОГРАМА, БИО ЈЕ ЈЕДНОМ УХВАЋЕН КРАЈ ОБАЛА ВИРЏИНИЈЕ

ЧАСОВНИК СЛОБОДЕ
У ОКСЕРУ (ФРАНЦУСКА)
ВОЈВОДА ОД БУРГОЊЕ ГАРАНТОВАО ЈЕ, 1457 ГОДИНЕ, СЛОБОДУ ГРАДУ ОКСЕРУ СВЕ ДОК ЧАСОВНИК НА ГРАДСКОЈ КУЛИ БУДЕ РАДИО

„МАМА"
НА ЈЕЗИКУ ИНДИСКОГ ПЛЕМЕНА КОЈАСА ЗНАЧИ „СТРИЦ"

ПАРАДАЈЗ
КОЈИ ЛИЧИ НА БОКСЕРСКУ РУКАВИЦУ ПОРАСТАО ЈЕ У ВРТУ ШЕРИЈА СИМИНОА ИЗ МОУНТ ЗЕРНОНА (САД)

БУШМАНИ КОЈИ ЖИВЕ КРАЈ ЈУЖНОАФРИЧКИХ РЕКА МОГУ 12 МИНУТА ДА ГЛЕДАЈУ У СУНЦЕ И КАД ОНО НАЈЈАЧЕ СИЈА

ЧАМЦИ КРОКОДИЛИ
КЉУНОВИ ЧАМАЦА У ПЛЕМЕНУ КЕНИЈАХ, НА БОРНЕУ, ИЗРАЂУЈУ СЕ У ОБЛИКУ ГЛАВЕ КРОКОДИЛА, СА ЗУБИМА ОД МЕТАЛА

ФЛОТА у »канџама« ТАЈФУНА

Један од највећих пораза америчке флоте у Другом светском рату догодио се на Пацифику, али не у сукобу са непријатељем, већ са тајфуном. Биланс је, рачунајући само људске жртве, жалостан: 790 официра и морнара. Капетан брода „Дјуји", Чарлс Калун, забележио је ова сећања на тај паклени догађај.

Море око Филипинских Острва, хладно, тамно и узбуркано ветром, претварало се у огромне таласе. Тога дана, 17 децембра 1944, Тридесет осма оперативна јединица, састављена од торпиљера, крстарица и носача авиона, под заставом Треће флоте адмирала Вилијема Халсеја, враћала се с једне операције у којој су бомбардоване јапанске базе у Лисону. Њен непосредни циљ је био да се састане са бродовима-снабдевачима животним намирницама, горивом и муницијом.

Овакво чудо нисам видео

Ноћ се тек беше спустила а немирно море је изискивало да команданти бродова као и све особље располажу великим знањем и искуством за маневрисање како би се избегли судари. Тачно двадесет пута бродови-снабдевачи су се приближавали и одвајали од ратних јединица услед јаког њихања бродова. Издата је заповест да се претовари одложе до зоре. Водећи свој торпиљер „Дјуји" према означеној географској ширини и дужини, где је требало да проведемо ноћ, имао сам неугодно предосећање. Доживео сам свакакво невреме у Северном Атлантику, али овакво чудо још нисам видео.

Око два по поноћи изгледало је да се „Дјуји" налази усред вртлога, у џиновској машини за прање рубља. Па ипак је био чврст и у његову унутрашњост није могла да продре ни најмања кап воде.

Кад је свануло, угледасмо мутно небо и на све стране покретне планине водених таласа. Ветар је сабласно хујао и навлачио на горњи део брода црне крпе облака и пене.

Наједном, зачух радиопренос са друга два брода:

— Морнар је пао у воду! Морнар је пао у воду!

У току једног сата чуо сам бар двадесет оваквих узвика. Преко бродског гласноговорника издао сам наређење:

— Кад је море овако узнемирено практично је немогућно да се врши спасавање. Сви они који нису неопходни да остану горе, нека се повуку у унутрашњост.

На врху огромног таласа

„Дјуји" је и даље орао по површини као помахнитао. Забио је нос у један огроман талас, а затим се подигао 15 метара увис и елисе су се први пут нашле у ваздуху, док је предњи део суноврат јурнуо у празан простор.

Од тог тренутка све је пошло како не треба. Радар је показао да нам се нагло приближава један брод.

— Окрените крму на 130! — викао сам из све снаге.

„Дјуји" је учинио снажан заокрет и нашао се на дну пространог удубљења. Мада је био блокиран између два водена зида, наставио је ка средини групе бродова за снабдевање. Најзад, нашавши се на врху огромног таласа, угледах лађу која нам је долазила у сусрет. То је био носач авиона „Монтреј" који је као муња пролетео око 450 метара од наше десне палубе.

— Крму на 180! — довикнуо сам крманошу.

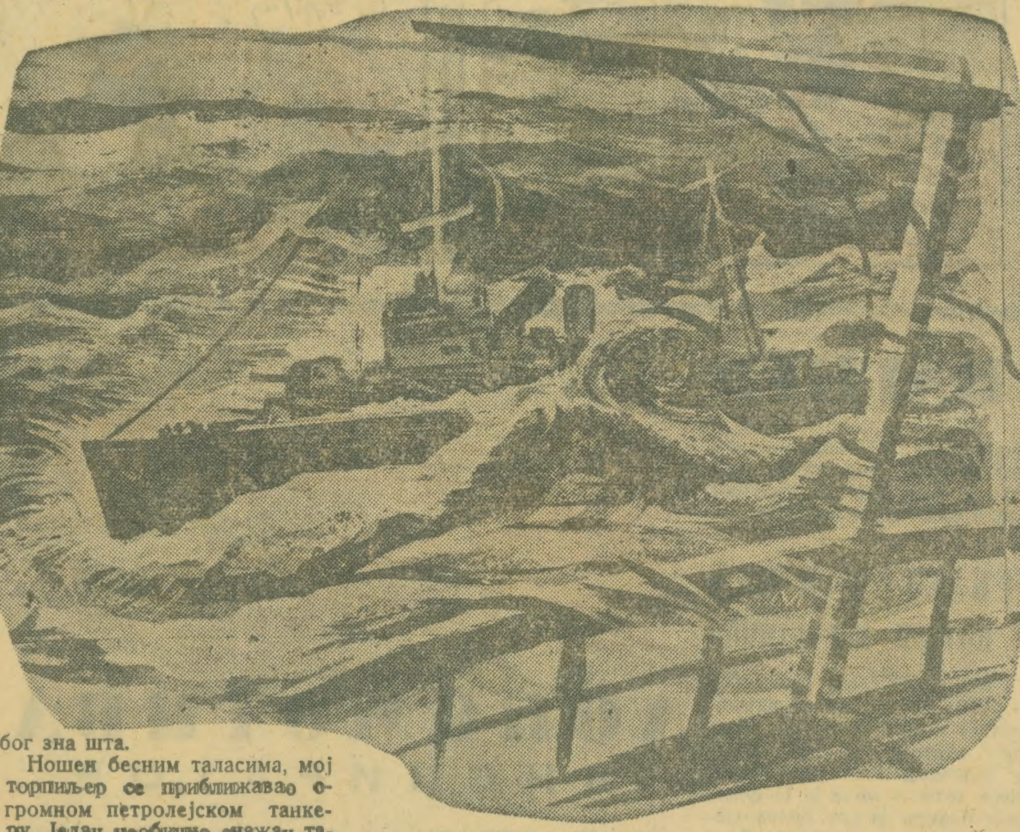
— Без успеха, капетане! — стењао је он.

Ветар нас је носио тачно према средини групе бродова.

Шчепао сам звучник бежичне телефоније и викнуо групи бродова:

— Овде „Дјуји". Крмањење онемогућено. Незадрживо јуримо у правцу ваше формације. Скрените лево!

Уствари, ни команданти тих бродова нису могли да учине бог зна шта.

Ношен бесним таласима, мој торпиљер се приближавао огромном петролејском танкеру. Један необично снажан талас подигао нас је и бацио у његовом правцу. Изненада смо се нашли ван ове опасности, али смо јурили према једном другом теретњаку. Био нам је толико близу да смо могли да га додирнемо.

Снажан удар таласа оборио је мој тропиљер поребарке и дуго му је требало док се исправио.

Поткрмаnoши, прибијени уз зидове кабине и снажно држећи ручице били су се претворили у очи да би испод прљавог неба и кроз мутно прамење облаке открили иде ли нам још какав брод у сусрет.

Оборени на десни бок, сада смо се ваљали по глаткој површини.

Вода је јурила кроз прозоре

Био сам јако забринут због машина. Свако бацање брода на страну, обарало је ниво уља. Услед потреса могло је лако да дође до онеспособљавања целокупне машинерије. Међутим, ја нисам знао да је бура успела да извади из шипова прозор који се налази на предњој страни ложионице. При сваком нагибу улазило је кроз прозор 2.000 до 4.000 литара воде.

Посада око ложишта улагала је натчовечанске напоре да уклони унутрашњу поплаву.

Било ми је јасно шта мисле чланови посаде. Добијали смо све снажније ударце с бока и нагиби су постајали све оштрији. Дуго смо остајали пријубљени уз воду а онда смо се с муком и лагано усправљали.

— Френк, — запитао сам свог капетана корвете, — сећате ли се до које границе брод сме да се нагиње?

— Углавном до 70 степени, команданте.

Његов одговор ми је изгледао бесмислен, јер колико сам се сећао, никад нисам чуо да се неки брод исправио ако је био накренут под углом од 70 степени.

У том тренутку један невероватно јак талас ударио нас је с бока, огромна количина воде навалила се на нас и ми смо се опет накренули на леву страну. Казаљка за мерење нагиба показивала је 68... 69... 70 степени! „Дјуји" је болно јечао и сви смо очекивали да заувек нестанемо на дну Филипинског Мора.

— Кад бисмо се бар још једанпут исправили! — зачуо сам глас иза себе.

Стравични призор

Лагано, готово неприметно, торпиљер се ипак усправљао, али је ускоро поново оборен. Изгледало нам је да тајфун неће никад престати и само смо се питали докле ћемо моћи да издржимо.

Наједном се прекинуло челично уже које прибија димњак уз предњу страну брода. Звизнуло је поред мог ува као тане а затим се огромни димњак срушио на палубу. „Дјуји" се опет нашао на левом боку и поново зајечао, али се много брже подигао и заронио кљуном кроз таласе. Лишен тешког и високог димњака, торпиљер је сада постао мања брана ветру.

Страшни биланс

— Капетане, — довикнуо је један од мојих помоћника — барометар се пење!

Свима је лакнуло.

Пошто смо се пробили кроз густу завесу од магле и пене, наједном угледасмо светлост. Било је јутро. Море је и даље беснело, али је брзина ветра спала на 50 чворова. Крманош је опрезно пустио машину у рад и тако сам после смртоносног коштаца с тајфуном опет могао да управљам торпиљером.

Сутрадан сазнали смо за трагичну судбину многих наших другова: 790 официра и морнара изгубило је живот у мору. Међу преживелима било је 80 тешко и много лакше повређених. Три торпиљера „Спенс", „Хјул" и „Моноган" су потонула. Два друга „Ајлин" и „Хикокс" оштећена су као и „Дјуји". Крстарица „Миами" и носачи авиона „Кеп Есперанс", „Монтери", „Коупенс" и „Сан Џаћинто" претрпели су озбиљну штету. Осим тога било је изгубљено или потпуно оштећено 146 авиона.

Постеља у крошњи дрвета

Чули сте и читали да има људи свакојаких ћуди и да многи често чине оно што другима ни на ум не би пало. Није то увек само због тога да буду оригинални, него, ето тако, допада им се, или им је то пријатно, а уз то и „може им се". Такав је случај био и са неким природњаком Ги Кондвелом, кога видите на слици у љуљашци. Он је, веровали или не, пуне три године спавао у тој љуљашци везаној између два дрвета на висини од 18 метара.

ТО НИЈЕ ЧУДО...

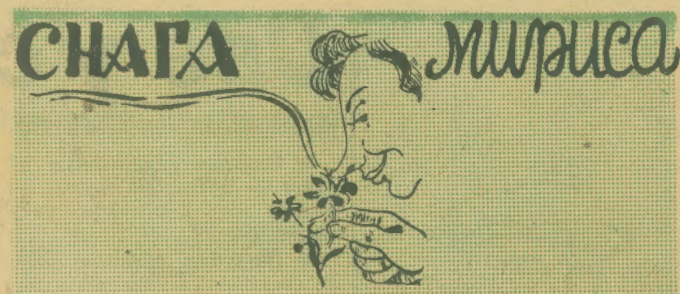
Град Роторуа на Новом Зеланду познат је по томе што се у њему троши најмање електричне енергије. То није ни чудо, јер овај град има друге изворе енергије и то у неограниченим количинама а далеко јевтиније.

Довољно је пробушити тло до извесне дубине да би се дошло до топле воде. Захваљујући томе све зграде у Роторуу, укључујући и велике хотеле, имају централно грејање са природном топлом водом.

И индустрија користи ову енергију. Једна стругара загрева помоћу ње сушницу за дрво, а пара из топлих извора покреће читав низ машина у разним предузећима. Баштовани их користе да би загревали своје стаклене баште, у којима зато има и усред зиме парадајза и ананаса.

Температура воде која избија из земље у Роторуу је близу сто степени. Неки од извора нису нарочито дубоки — једва нешто преко сто метара. Међутим, на неким местима је било потребно да се иде знатно дубље — и до хиљаду и по метара. За болницу за лечење реуматизма вода потиче са дубине од 2.400 метара и тада је још топлија.

Трошкови око добијања топле воде су минимални. Пре седам година један баштован је дао да се избуши артески бунар од свега десетак сантиметара у пречнику. И коштао га је једва око хиљаду долар, а топла вода загрева око двадесетак кућа, стаклену башту и једну цркву.

СНАГА мириса

Пре педесет година сви становници Стокхолма пуна три дана су ишли улицама свог града држећи марамице на носу. Кад су ујутро напустили своје домове и кренули на свакодневни посао приметили су да је градски ваздух испуњен неким одвратним задахом. У главном граду Шведске три дана се готово није могло дисати.

Тек много касније дознало се да је виновник овог непријатног случаја био један скромни стокхолмски хемичар који је проучавао својства меркаптана, једне од најсмрдљивијих материја познатих у хемији. Завршивши посао, хемичар је одлучио да се ослободи остатка меркаптана, те је бочицу дао једном од службеника у лабораторији да је он закопа негде ван града. Овај, не размишљајући много, бацио је бочицу у мало језеро недалеко од града. Остало је учинио ветар...

Колико је јак морао да буде мирис, односно задах, ове материје кад је неколико стотина грама читава три дана тровало атмосферу једног великог града као што је Стокхолм? Колика је уопште јачина мириса и како се она мери?

Мирис је чулни осећај који се јавља кад најситније честице неке мирисне материје, њени молекули, доспеју у орган чула мириса — нос — и у њему делују на специјалне нервне завршетке. Разуме се да присуство једног молекула неке мирисне материје наш нос неће осетити. Потребно је да известан минимални број молекула „бомбардује" наш нос да бисмо били у стању да их осетимо. Због тога се ми покушавајући да „уловимо" неки слаб мирис трудимо да удахнемо што више ваздуха, чиме кроз орган чула мириса пропуштамо већи број молекула мирисне материје. Према томе је јасно да уколико је јачи мирис неке материје утолико је потребан мањи број његових молекула да би их наш нос „приметио".

Мирис алкохола, например, осетићемо само у том случају ако у сваком кубном сантиметру ваздуха има 24.000 милијарди његових молекула. А да би се тај услов остварио довољно је да у просторији чија је површина 25 квадратних метара и висина четири метра проспемо 180 милиграма чистог алкохола.

Много је јачи мирис карбола. Њега ћемо осетити кад се у сваком кубном сантиметру ваздуха налази „свега" 26 милијарди молекула карбола. А за то је потребно просути у исто оналикој просторији 4 милиграма фенола (карболне киселине).

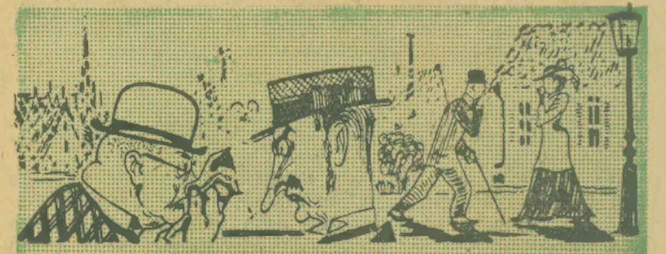
Мирис камфорног уља још је неупоредиво јачи. Њега ћемо осетити кад се у сваком кубном сантиметру ваздуха налази 4,8 милијарде молекула сафрола — мирисне материје камфорног уља. Да би се то постигло, било би потребно да се у истој просторији проспе 0,13 милиграма сафрола.

Мирис лимуна почиње да се осећа кад један кубни сантиметар ваздуха садржи 40 милиона молекула цитрала — мирисног састојка лимуновог уља. Тај мирис је 80.000 пута јачи од мириса алкохола. Свега 0,001 милиграма цитрала у нашој соби обезбедиће нужну количину његових молекула у ваздуху.

Двапут јаче од цитрала мирише ванилин — познати мирисни зачин који домаћице стављају у колаче. Наш нос „открива" ванилин када се у кубном сантиметру ваздуха налази 20 милиона његових молекула. А за то је потребно у соби 0,0005 милиграма ванилина.

У најјаче мирисе, пак, спада мирис љубичице. Осетићемо пријатност чак и онда кад се у кубном сантиметру ваздуха налази свега 1 милион и 600.000 јонона, мирисне материје коју има љубичица. Тај мирис је 15 милиона пута јачи од мириса алкохола. Свега 0,0001 милиграм јонона испуниће нашу собу од 100 кубних метара пријатним мирисом љубичице.

Занимљиво је да квалитет једног мириса веома много зависи од степена разблажености. Тако, например, јак раствор јонона мирише као кедрово дрво и тек кад се он довољно разблажи појављује се мирис љубичице. Још је већа разлика у случају индола — мирисне материје коју садржи цвет јасмина. Индол у чврстом стању има непријатан задах, док разређен даје јасминовом цвету његов пријатан, освежавајући мирис.

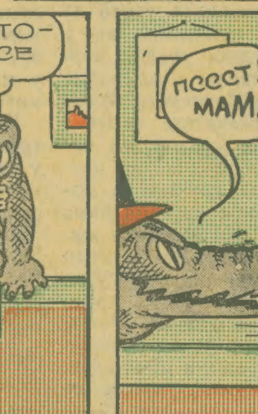

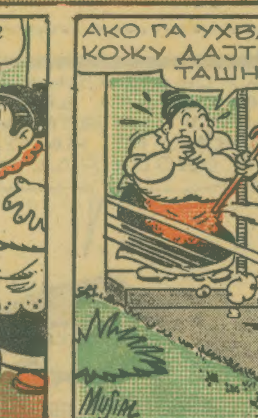

Све у суперлативу...

• **Највиши радио-торањ** на свету — висок 524 метра — налази се у америчком граду Оклахоми.

• **Најдубље рударско окно** на свету — 3.270 метара дубоко испод земље — налази се у руднику злата "Чемпион риф" у Мисори (Индија).

• **Најдужа потпуно права железничка пруга** — дуга 530 километара — води кроз голу пустињу Нуларбор у Јужној Аустралији.

• **Најкраћа и најстарија железничка пруга** повезује Амбри-Пијоту, једну станицу на Готхардској прузи, са Ритомзе. Висинска разлика између ова два места износи 800 метара, а успон на овој прузи премаша 80 процената.

• **Најдужи бицикл** на свету био је конструисан у Волтону, у америчкој савезној држави Масачусетс. Имао је седишта и педале за десет особа и био је дуг 6,90 метара. Приликом једне трке постигао је брзину од 62 километра на час.

• **Највише димњаке** на свету — има их три један поред другог и сви су исте висине — има "Клифти Крик", електрична централа у Медисону, у Америци. Високи су 209 метара.

• **Највећи електрични мотор** и истовремено највећа пумпа за водену турбину налази се на једној брани у Северној Каролини. Ова пумпа при непрекидном раду, може дневно да испумпа 14.850 милиона литара воде.

• **Највећи магнет** на свету налази се у Академији наука у Москви. Пречник му је 61 метар, а тежина 36.000 тона.

• **Највећи вештачки светлосни** извор, једна сијалица од 75.000 вати, налази се у Кливленду. Сијалица је висока 1,05 метар, а у пречнику има 51 сантиметар.

• **Најмања сијалица** на свету, која се употребљава за прегледе желуца, дуга је свега 3,5 милиметра, има 2 милиметра у пречнику и микроскопски танко влакно.

• **Највећа електронска цев**, намењена џиновском радарском уређају, дугачка је 2,44 метра.

• **Најбрже преношење рукописа** постиже се помоћу телаутографа који у истом тренутку док се пише преноси написани текст на даљину од 20 километара, и то преко 50 различитих прикључака.

• **Најмања батерија** израђена је у Енгану, у америчкој савезној држави Илиноис. Велика је као половина дводинарке, три пута толико дебела. Енергија коју она производи довољна је да помоћу ње две године ради један минијатурни електронски уређај.

• **Најлакши ручни часовник** тежак је свега 2,13 грама и има у пречнику 6,3 милиметара.

• **Најмањи женски ручни часовник** има свега 3,5 милиметра у пречнику.

• **Најтањи џепни часовник** "дебео" је свега 2,5 милиметра

• **Највећи астрономски часовник** налази се у Месини. Машинерија часовника висока 30 метара уграђена је у торањ, висок 50 метара. Пречник цифарника износи 3 метра. Шездесет аутоматских делова машинерије покрећу читав низ фигура: четири фигуре које претстављају четири раздобља у животу једног човека; седам фигура за седам дана у недељи; фигуре за сваки од 24 часа, итд. Покретни "вечити календар" има пречник од три ипо метра, а важиће све до 10.000-те године. Поред тога, саставни део часовника чини и један планетаријум који показује месечеве мене и звездани свод у његовом сталном кретању.

Снага уметника

Реноар (1841—1919), француски сликар, није напустио сликарство ни онда када су реуматизам и запаљење зглобова уништили снагу његовог организма. Пошто није могао више да држи четкицу руком, он је почео да је везује за прсте и тако је створио неколико ремек-дела.

Јегуља спасла брод

С товаром од 165 тона пшенице кренуо је недавно обалски моторни брод „Елзе" из Оделбурга за Бремен. Капетан се одлучио за ову пловидбу иако је пред сам полазак било примећено да брод пропушта воду. Наиме, он се надао да ће уз помоћ бродских пумпи стићи до Бремена. На огромно чуђење посаде, успут се показало да пумпе уопште нису потребне и да брод неким чудом више не пропушта воду. Загонетка је расветљена тек кад је пшеница била истоварена у Бремену. На десном боку брода откривена је тада рупа дуга и широка око два палца и у њој — једна заглављена јегуља. Судећи по свему, јегуља се толико нагутала пшенице да није могла ни напред ни назад, већ је остала заглављена у пукотини брода. Захваљујући томе, вода је престала да продире у брод. Од читавог товара, оквасило се само 11 тона жита.

„Требало би да се стидите"

Недавно је у Токију организована „изложба стида". На њој су приказани разни производи европских држава, Совјетског Савеза и Америке. Поред оригиналних производа, изложене су и јапанске копије: електрични бријачи, фотографски и кинематографски апарати, телефони и разни други апарати. На транспарентима су приказане унутрашње шеме оригинала и њихових копија. Према изјави руководилаца изложбе, циљ је да се овим не само охрабре произвођачи који се потпуно користе туђом проницљивошћу већ да се Јапанци потстакну на стварање сопствених изума.

Као муња брз

У Индији и неким другим земљама Азије човек је вековима припитомљавао гепарде и за лов користио њихову невероватну брзину од 120 километара на сат. Уловљене гепарде људи толико припитоме за шест месеци да се они претворе у кротке домаће животиње.

Утакмица у пуцању бичевима

Међу алпским сточарима у Баварској постоји обичај да се сваке године на леду одржава такмичење у пуцању бичевима. Такмичење је екипно и победу односи она група која успе да пуцање својих бичева најбоље ускладе с музиком уз чију се пратњу ова утакмица одржава. Победници на овом необичном такмичењу добијају и необичну награду: право да до следеће утакмице украсе своје домове црвеним пругама.

Таман посла...

У Штутгарту, у Западној Немачкој, све жене солидарно су бојкотовале трамваје зато што је Управа трамвајског друштва увела уписивање година на претплатним картама. Занимљиво је да је овај бојкот потпуно успео. Већ недељу дана штутгартским трамвајима се возе само мушкарци којима нимало не смета овај нови пропис.

Ко би рекао...

Познато је да је основна намена угља да нам служи као гориво. Али, стручњацима је познато и још нешто друго, а то је шта још може да се добије од једне тоне индустриског угља. Тако су они прорачунали да се од те количине може хемиским путем добити око 66 килограма „споредних производа". Даље се они прерађују у више од 200.000 разноврсних артикала за које се никада не би могло рећи да имају ма какве везе са угљем, као што је случај са кишним капутима или ружевима за усне. Многе жене су „буквално обучене у дим од угља", који, да би постао материјал за одевање, мора да прође кроз читав низ хемиских процеса.

„Шпијуни" у јајету

Откако је пре извесног броја година било утврђено да такозвани царски пингвини могу из јаја да изведу своје младе чак и кад спољашња температура пада испод минус 60 степени, научници покушавају да докуче како при таквој хладноћи заметак уопште може да се развија. Знало се да женка и мужјак, смењујући се на јајима, одржавају јаја топлим; али је питање „колика је температура у унутрашњости таквог једног јајета" остајало без одговора.

Недавно је један амерички поларни истраживач успео да реши тајну пингвинских јаја, и то помоћу једног уређаја који је био постављен у само јаје да би одатле бежичним путем достављао резултате мерења. Пошто за ова испитивања није било могућно доћи до царских пингвина, научник се морао задовољити другим двема пингвинским врстама које живе на Антарктику. Да би извео намеравано мерење, он је узео два јајета, пресекао их преко половине и испразнио. Затим је у љуску од јајета ставио уређај за мерење и минијатурну отпремну радиостаницу па је половине пресечених љуски залепио и кроз један мали отвор напунио беланцетом. Јаја су потом враћена у гнезда из којих су и узета. У оба случаја узета су јаја из оних гнезда у којима се налазило још по једно јаје које је служило као контрола. Пошто су се из та два контролна јајета излегли млади пингвини, научник је могао да буде сигуран да процес развијања ембриона у њима није био поремећен привременим отстрањивањем јаја у која је стављен апарат за мерење.

Код једне врсте пингвина температура јајета кретала се у току развијања ембриона између 30 и 40 Целзијевих степени, а код друге између 29 и 37. Ове температуре ниже су од телесне температуре пингвина-родитеља просечно за пет степени, што значи да су они, родитељи, у стању да у свако доба штите своја јаја од антарктичких мразева.

И РЕЧНИК РОБОТ

У Паризу је изложен у једној великој робној кући први „електронски речник" који је у француском главном граду изазвао праву сензацију. По цео боговетни дан, неуморно, он одговара на безброј питања публике која не престаје да га опседа, тако да полиција мора да одржава ред. Засад, овај „речник" може да одговори на хиљаду и две стотине питања и то најразноврснијих, као например: „Зашто у Средњем веку није било риђокосих жена?" или „Да ли је тачно да су китови раније могли да ходају".

Кроз нашу прошлост

ШТРАЈК И ПОГИБИЈА РАДНИКА НА ЧУКАРИЦИ

„Да би се концесионираним капиталистима из Немачке обезбедила и даља неограничена експлоатација српске сиротиње — Чукарица је постала радничка гробница!..."

Ово су биле речи написане на почетку извештаја објављеног преко две пуне странице „Радничких новина" о погибији радника у штрајку Фабрике шећера на Чукарици, на дан 1 марта 1908 године (по старом календару).

Због чега су радници ступили у штрајк?

Радници су уз велике напоре, преко своје организације, извојевали закључење колективног уговора са управом фабрике, пре него што ју је држава уступила једној групи немачких капиталиста. Међутим, иако су и по том уговору радници имали веома ниске наднице, дуго радно време и врло лоше опште услове рада и живота, нова управа фабрике — којој је држава дала такве концесије да је она само за четири месеца продукције имала чисту добит од три и по милиона — одбила је да призна постојање ма каквог уговора, да би имала потпуно одрешене руке за још безобзирнију експлоатацију радника. Због тога су радници били принуђени да ступе у штрајк

Влада и полиција против радника...

Истог оног момента кад је избио штрајк, полиција и одреди жандарма, запоселли су не само фабрику него и целу њену околину. Покушавали су на све начине да раднике-штрајкаче растуре, да их заплаше и силом врате на посао. Али кад у томе нису успели, послужили су се другом тактиком — стално су их зачикавали и налетали на њих да би изазвали крвопролиће, за које им радници својим мирним и достојанственим држањем нису давали никаквог повода.

У међувремену, агенти управе фабрике на челу са радикалским послаником попом Минићем, успели су да уз помоћ полиције прикупе известан број сељака и простих физичких радника из унутрашњости у намери да их упосле у фабрици као штрајкбрехере.

... и њихов крвави злочин

Под јаком стражом штрајкбрехери су дотпраћени и уведени у фабрику 1 марта, у 4 часа изјутра — пре сванућа! На пољани, иза фабрике налазиле су се групе штрајкача. Очекивали су директиве свог „Штрајкачког одбора" за кораке које би сада требало предузети. Међутим, жандарми и полицијски агенти који су спроводили штрајкбрехере, отпочели су да пуцају пре него што су ушли у круг фабрике. То је за њиховог команданта, који их је очекивао на улазу, био довољан разлог да нареди отварање пушчане ватре на раднике-штрајкаче.

У том неизазваном нападу, извршеном са знањем и по наредби саме владе погинула су четири радника — Тома Докић, Василије Јовановић, Милутин Илић и Милош Матић, а више радника је теже и лакше рањено.

Помен палим жртвама са протестном демонстрацијом

По наредби полиције жртве су однете и у највећој тајности, у ноћи између 1 и 2 марта, покопане на Новом гробљу. Тако је београдском радништву било онемогућено да узме учешћа на сахрани својих другова.

Али су зато, већ сутрадан Српска социјалдемократска партија и Главни раднички савез упутили проглас београдским радницима позивајући их да учествују, то пре подне, на „помену погинулим друговима са протестном демонстрацијом". Поред масе радника која се напуштајући фабрике и радионице још пре заказаног времена са свих страна сливала и окупљала пред друштвеним станом Партије и синдиката у данашњој улици Моше Пијаде, затим поред великог броја студената београдског универзитета и других припадника и симпатизира радничког покрета, — одазвао се и остали напредан свет.

Поворка је у одређени час, кренула у густо збијеним редовима ка Новом гробљу са црвеним заставама, венцима и хоровима „Абрашевића" и типографског „Јединства" на челу. Демонстрирајући прошли су Македонском улицом, поред Народног позоришта, Кнез Михаиловом улицом преко Теразија и данашњим Булеваром Револуције.

Око гробова погинулих штрајкача затечене су у црно завијене породице. Њихови пригушени и болни јецаји учинили су још дирљивијим тренутак, када су на гробове полагани многобројни венци. А затим, у немој тишини, хорови „Абрашевића" и „Јединства" отпевали су радничку посмртну песму „Мирно спавај"...

Са гробља, учесници су певајући целим путем борбене револуционарне песме и извикујући огорчене протесте „против непријатеља и убица радничких" стигли до Батал-џамије одакле су се разишли.

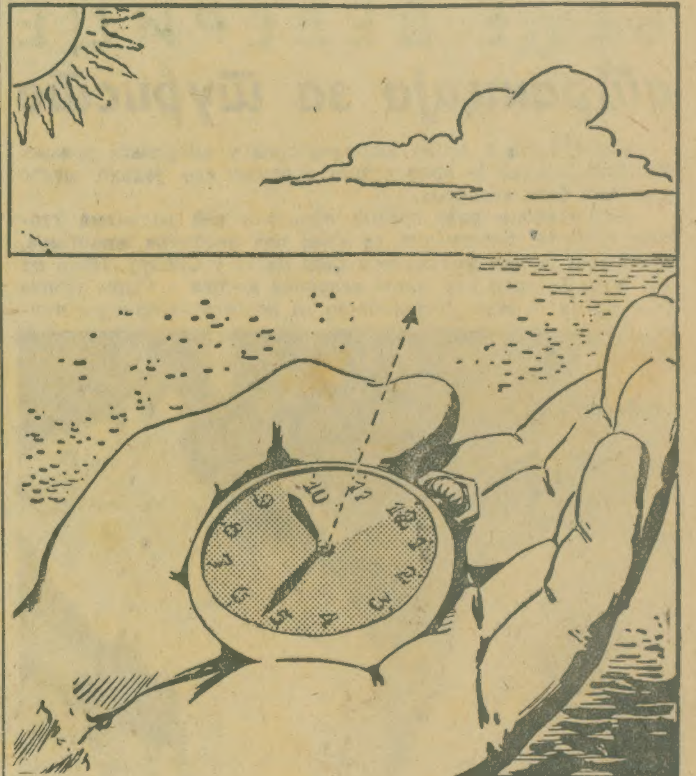
брбљање морских ракова смета ловцима подморница

Совјетски и амерички хидробиолози готово једновремено су открили једно ново подручје научног испитивања: гласове риба а нарочито љускара. Тако је доктор Џемс Мултон, са колеџа у Брунсвику установио да морски ракови немају само карактеристичан глас, већ да им се он мења према добу старости и средини у којој живе. Уколико је рак старији, глас му постаје пунији, дубљи. Ако је љут или рањен, глас добија звук промуклог гунђања, а кад је задовољан испушта звук као да преде. Према совјетским стручњацима, неке врсте морских ракова располажу органом за одашиљање и, такође, за пријем звука. Што се тиче боје гласа ситних морских рачића, Американци и Руси не слажу се у потпуности. Док је први упоређују са звуком масти која црвчи, други је сравњују са шуштањем сувог лишћа.

Рибама је природа била мање наклоњена него љускарима. Оне уопште немају орган за производњу звука, али 31 врста риба служи се мехуром за своје „подводне разговоре". Јачина тих необичних звукова који долазе из дубине достиже па и премаша 100 децибела и 4.800 херца — којим се мери фреквенција — за рибе, односно 30 децибела и, којипут, 100.000 херца за љускаре.

Гласови морских сисара нису тако добро проучени, иако су оштри узвици делфина и „пијукање" кита-убице од памтивека често и радо слушани. Има китова који емитују чак три врсте звука, чија фреквенција достиже 196.000 херца. Према речима совјетских научника, они су имали прилике да чују и белугу — једну врста кита — како „мауче". Затим су утврдили да неке рибе производе сваких 30 секунада звуке који потсећају на завијање сирене.

Сонари, постављени на улазу залива Чизапик на источној обали Мериленда, често су позивали на узбуну услед приближавања непознате „подморнице". Пажљивим истраживањем утврђено је да су то из безбрижних дубина мора долазила „шапутање" њених становника

И сат као компас

Ако немате компаса, онда се можете послужити сатом уместо њега. Потребно је држати сат тако да мала казаљка буде управљена према Сунцу. Симетрала угла између мале казаљке и цифре 12 означиће југ.

Рукама ухватио орла

Великог орла, са распоном крила од 2 метра, ухватио је голим рукама сељак Кнут Скансен у Арвику у северној Шведској. Наишао је баш кад је грабљивица прождирала последње остатке уловљене мачке. Орао је већ био пресит а можда су му и канџе биле слеђене на температури од 20 степени испод нуле, тек допустио је да га Скансен ухвати. Сељак га је сместио у шталу и затуткао у сено. Ујутру је опрезно отворио врата, али птичурина није показивала ни најмање воље да напусти своје топло скровиште, што није ни чудо, јер је хладноћа била велика.

Дозвољено само старцима

Астеци, прастановници данашњег Мексика, имали су између осталих закона и такав којим је било одређено право на опијање. То је било дозвољено само старцима изнад 70 година, и то ако су имали децу и унуке.

Рекордер у ждерању

Има животиња које могу много да поједу, али међу рекордере спада и вилин коњиц. У стању је да за два сата поједе количину хране која је двапут тежа од њега самог.

БЕЛЕ ВЕВЕРИЦЕ

атракција за туристе

Олни, мали и веома шаролик град у америчкој држави Илиноис, постао је врло познат у земљи као једино место које има беле веверице.

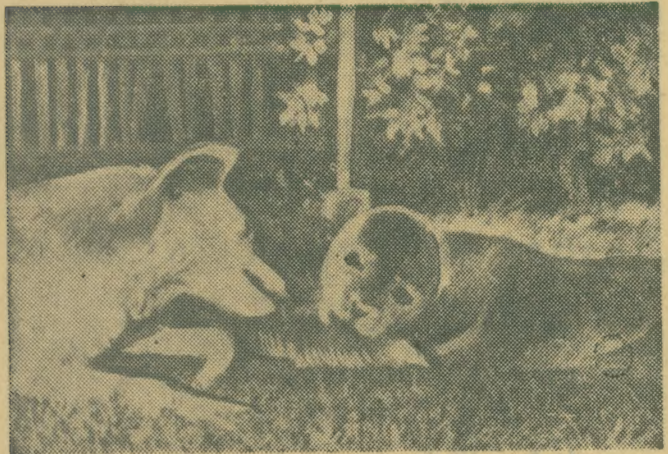
Свакодневно овај градић привлачи већ годинама стотине туриста, радозналих да виде ове необичне животиње, којих још једино има на неколико места у Сибиру. Нико не зна како је први пар ових веверица доспео у Олни. Прича се само да је један пар побегао из неког аустралиског цир-

куса још пре 50 година. Брзо су се размножиле и данас их, мада многе угину још као мале, има преко хиљаду.

Најзабавније је посетити парк овог градића упролеће и то рано изјутра или увече, када се мноштво младих размили по алејама. За разлику од осталих веверица, ове су много бојажљиве и не могу се фотографисати осим помоћу удаљеног контролног кабла или електричног ока.

НЕОБИЧНО ПРИЈАТЕЉСТВО

Готово свака бура, већ 30 година, избаци на обале Нове Енглеске по неколико фокиних младунчади, од једва недељу дана. Све до прошле године нико није успео да било које од њих одржи у животу. Мала фока на овој слици отхрањена је млеком из боце. Касније је постала одана домаћа животиња као и пас, са којим се веома здружила. Фока је одлазила свакодневно до реке, купала се и враћала кући. Али после четири месеца отпливала је низ реку у море. Природа је ипак надјачала.

WALT DISNEY УСПАВАНА ЛЕПОТИЦА

Јахач БЕЗ ПРЕМЦА

Вероватно је да ће Феликс Обри остати најбољи јахач за кога је амерички Запад знао. Пореклом је био Француз, његови родитељи су живели у Канади а он се преселио у Санта Феу у држави Нови Мексико. Пошто се бавио трговином често је прелазио преко великих пространстава прерија.

Своја три велика јахачка подвига извршио је 1848 године. У то време је просечном јахачу било потребно три до четири недеље да пређе 1·280 километара који су раздвајали Санта Фе и град Индепенденс у Мисурију. Војна пошта преваљивала је тај пут за 30 дана, а колима која су вукли волови требало је два до три месеца. И тада се десило чудо. Једног хладног јутра у јануару Обри је из Санта Феа стигао у Индепенденс пошто је на путу провео само 12 дана. Ускоро после тога тај исти пут је прешао за свега 8 дана.

Убрзо после овога, пролазећи улицом случајно је чуо како један чувени јахач и неколико других људи говоре о њему. Пошто им је неприметно пришао и неко време слушао њихов разговор он тихо и готово немарно додаде:

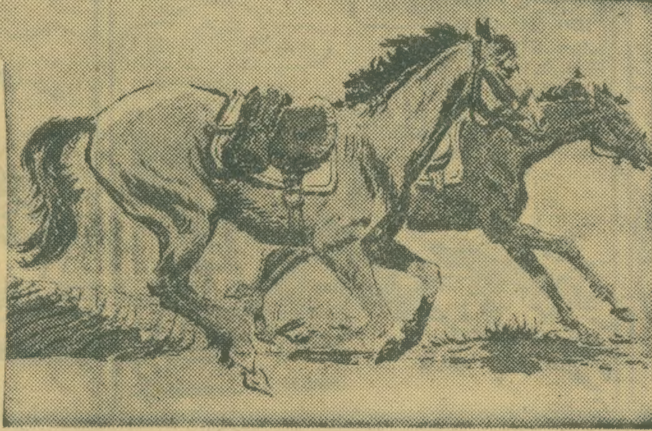
„Могао бих да пређем тај пут и за краће време".

Како је одмах дошло до опкладе обећање није остало само на речима. Обри је послао напред три човека са коњима, јер је био сигуран да може у свега два места увек да нађе одморне коње. За остали део пута морао је сам да их припреми. Одлучио је да као и до сада јаше сам.

Док су се бледожути зраци јутарњег сунца лагано пробијали кроз ретке облаке Обри је 12 септембра 1848 пошао из Санта Феа. Галопирао је бесомучно низ падину планине поред села Пекос ка Лас Вегасу. Ту је променио коња. Одавде па до следећег насеља има пуних 800 километара.

У току целе ноћи он је једва мало успоравао галоп. Кад је већ почела да руди зора стигао је до места званог Глава Стене. Тада је отегнуто крикнуо као шакал. То је био уговорени знак. Човек кога је послао испред себе пре недељу дана, почео је да џара ватру на којој се грејао лонац са кафом. Поред ватре се налазио и одморан коњ. То је чувена кобила Доли позната по својој брзини и издржљивости. Обри на душак попи пола литра црне кафе и настави пут. Док је трком јахао даље сладио је парче куваног меса.

За собом је оставио сиву висораван. Хладна јесења киша сакрила је сунце. Улетео је у поток Зечје Уво и стигао до Вило Бара. Ту треба да га чекају коњи. Али нема нигде никога. Шта се догодило? Да нису Индијанци? Леш скалпираног човека му даје недвосмислен одговор. Доли мора да настави пут. И она галопира пуних 240 километара без прекида. Три одморна коња чекају на реци Симерун. Обри се пење на једног а друга два гони пред собом. Сада мора јахати без милости.

И тако сат за сатом. Последњи коњ се већ једва вуче док је друга два, преморена, оставио за собом. Најзад мора да расedла и њега. Седло и ћебе скрива у траву а пут наставља пешице — трчећим кораком. Пуна 32 километра. Затим, када више не може да трчи, он иде све до реке Арканзас. Прелаз преко реке се још и сада зове његовим именом. Ту тек налази новог коња.

У Форт Ману Обри је требало да се нађе са једним човеком али се овај тренутно не налази у тврђави јер негде лови бизоне. Обри првипут леже и отспава два сата чекајући га. То је био и једини пут да ван седла спава. У току целог пута!

У Консил Грову се задржао само толико да попије кафу. А тада се просто привезао за одморног коња и наставио пут. Више и не осећа своје ноге. Треба му цео дан да превали последњих 240 километара.

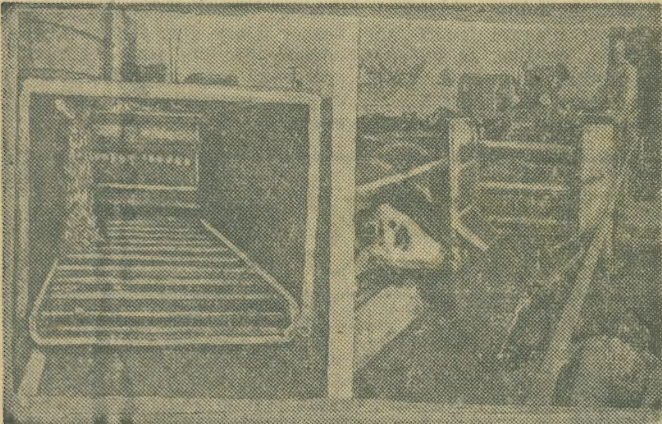
Касно увече 17 септембра Обри је стигао у Индепенденс. Не може ни да говори, речи су му шапат. Трговачки хотел је још јарко осветљен. Људи излећу на улицу и подижу јахача из седла. Обри је прешао пут од 1·280 километара за шест дана.

Човек који је обавио овај невероватан подвиг био је џин само по духу. Иначе је био висок свега 157 сантиметара, и тежак једва педесет килограма. Али сваки грам је био мишић или кост.

АКРОБАТА НА СМУЧКАМА

Овај храбри Норвежанин и неколико његових другова са великом лакоћом изводе свакако најтежу фигуру у смучању — салто. Као саставни део смучарског тренинга, а и да би се „мало" забавили они скачу изнад једног друма у западној Норвешкој. Ову забаву ће и многи смучари оценити као лудост.

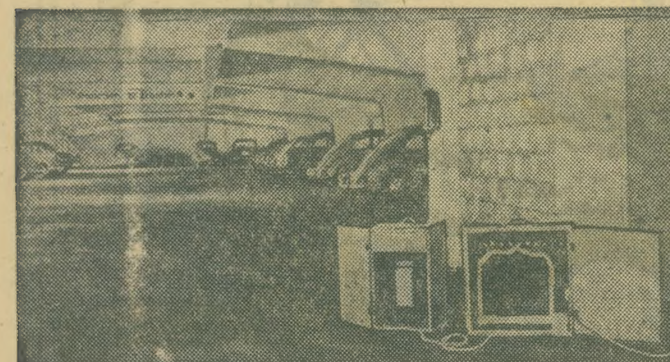
Моторизација и храњење крава

Техничари мисле на све. Време, потребно да се нахрани 200 крава, скраћено је на свега два сата. Моторни вагон потискиван стално клизи по 100 метара дугим шинама изнад самих јасала. Вагон се пуни из два силоса који се налазе у близини.

Масовно учење безбола

Најпопуларнији спорт у Америци је безбол. Првенствене утакмице изазивају праву навијачку грозницу. Сопственик једног клуба, да би привукао чак и оне који још нису довољно заинтересовани, направио је на терену велику гумену руку и лопту а преко звучника објашњава технику руковања лоптом.

Угљенмоноксид — метар

У подземним гаражама у Хамбургу употребљава се овај апарат за мерење количине угљенмоноксида у ваздуху. Кад се концентрација отровног гаса приближи опасној граници — вентилатори аутоматски почињу да раде.

ИЗДВОЈЕНА ТЕЛАД ДОНОСЕ МИЛИОНЕ

У духу сталног трагања за повећањем пољопривредне производње, Центар за пољопривредна испитивања у Елк Риверу, у држави Минесота, дошао је до једног новог значајног резултата. Уместо да се телад подижу у заједничким шталама, одгајивачи су за сваку животињу начинили посебну малу кућу с равним кровом. Међусобно су оне одвојене по 2,40 метра тако да се теоци нису мешали. Економија је дошла до закључка да се оваквим одвајањем уштеђује 95 милиона долара годишње, јер се не догађа, као обично, да свако пето теле угине услед преношења инфективних болести с једне животиње на другу. Овако издвојене, остају углавном поштеђене штетног дејства разних заразних клица. Телад се стављају у засебне кућице кратко време пошто дођу на свет.

НАШ КОСМОС НИЈЕ У ЦВЕТУ МЛАДОСТИ

Досада је прављено више претпоставки о старости космоса. Према једном од последњих мишљења свет је стар пет и по милијарди година. Професор Сандец, најпознатији савремени амерички астроном, ставио је то питање поново на дневни ред. Космос треба према његовим прорачунима да има 13 милијарди година. Ако се прихвати мишљење да је Земља стара четири и по милијарде година онда значи да се пре рођења наше планете већ много што-шта десило у васиони и да остала небеска тела нису баш у цвету младости.

—СУВИШЕ САМ СЕ УГОЈИО

Да бисте се спасли непотребног сала, није потребно да себе мучите некаквим „строгим режимом" нити напорном гимнастиком.

Неопходно је само мало више да поведете рачуна о својој исхрани.

– не борите се против тога „строгим режимом исхране"

Пуни људи веома лако нађу изговор за своју гојазност. Обично, кажу да је она у њиховој породици наследна, или да им „желудачне жлезде" не функционишу како треба. Међутим, ако се обратимо лекарима, рећи ће нам да постоје два разлога за гојазност: старење, које почиње већ после младости, и начин живота. Испитујући човекове потребе за храном научници су закључили да један тридесетогодишњак има за десет отсто мању потребу за храном од дечака од 15 година. Чим човек пређе тридесету, организму је за сваких наредних десет година потребно по седам отсто мање јела.

Али, уместо да се управљају према потребама свог организма, многи људи су жртве апетита свог проширеног желуца. Из године у годину све више једу и сувишна количина хране слаже им се по телу у виду сала. Ако дневно поједемо само педесет калорија више но што нам је потребно, то за годину дана претставља два килограма сала. Значи, да ако сваког дана једемо само мало више од оног што нам је потребно, за десет година мерићемо 14 килограма преко своје нормалне тежине.

Начин живота такође утиче на гојазност. Ако земљорадник иде за плугом троши 400 калорија на сат, док ако седи на трактору свега 130. Домаћица која пере велико рубље троши 250 калорија на сат, али ако га пере у машини уопште се неће трошити.

Према статистичким подацима, који су сабрани испитивањем 50.000 људи, проценат смртности гојазних особа за 79 отсто је већи него ли осталих. Дебели људи претстављају велики проблем и за операције. Затим, они двапут више оболе од шећерне болести, високог крвног притиска, од срца, бубрега и других болести.

Лекари препоручују скидање сала. Ако своју исхрану смањите за 25 калорија дневно, у већини случајева престаћете да се гојите. Ако смањите још за 25 калорија постепено ћете слабити. Човек који у току неколико месеци ослаби за 4 до 5 килограма није повредио равнотежу организма. Ко жели да ослаби брже, треба да тражи упутство од лекара. Али, на несрећу, људима се, а нарочито женама, често жури тако да чине велике непромишљености. Нагло слабљење може да проузрокује разне поремећаје извесних органа тако да се до краја живота остане богаљ.

Ваља имати у виду да се мршављење може постићи на два начина: смањењем „горива" које уносимо у организам да би он функционисао и повећавањем сагоревања примљеног горива, тј. физичким напором.

Просечан човек сагорева око 150 калорија за време пешачења од пола сата. То значи, да за 23 дана можете ванредним пешачењем од пола сата дневно да смакнете са себе 500 грама непотребне тежине што чини близу 8 килограма годишње. Наравно, ходање повећава апетит и зато, кад стигнете кући, не треба у пуној мери задовољити прохтев за јелом.

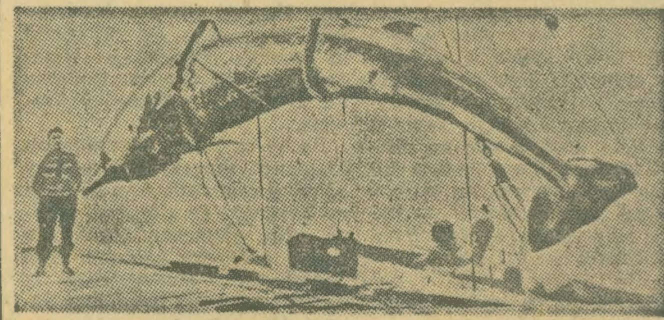
Зашто је пешачење кориснније од гимнастике? Зато што човечји мотор троши више калорија уколико више ради, а за време пешачења целокупно тело се ставља у покрет.

Ако станујете на километар од места где сте запослени идите и враћајте је увек пешке. На тај начин трошићете по 500 грама више но да се возите. Један сат играња троши отприлике 170 калорија.

У РАДИОАКТИВНИМ ПРЕДЕЛИМА

Ако дође до неког инцидента у атомској пећи, на сцену ступају специјалисти у оваквим оделима која их штите од смртоносног дејства радиоактивних зракова. Одело мора најбрижљивије да се обуче и „закопча" јер непажња може да има тешких последица.

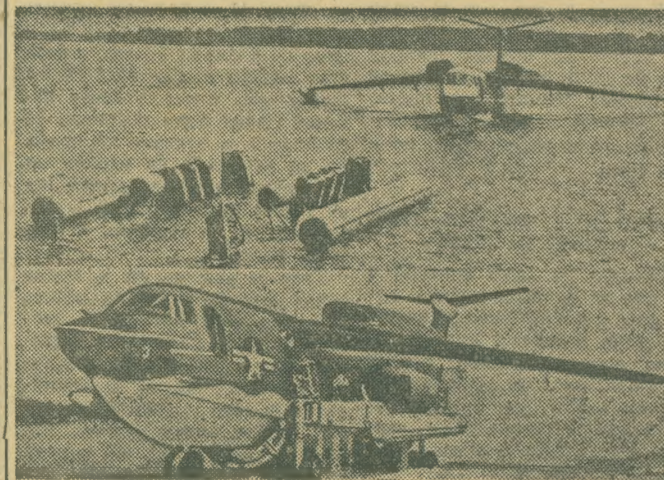
Ретко се догађа...

Ретко се догађа да кит уплива у неку реку. Међутим, прошлог лета рибари су уловили једног кита у Темзи. Свом снагом је ударио главом о један усидрени брод и тренутно се ошамутио. Рибари су то искористили и почели одмах са ловом. После непуна два сата извукли су на палубу кита од осам метара.

Телефони и телевизија

На индустриском сајму у западном Берлину приказан је овај телефон са два телевизиска екрана. На једном се види саговорник са друге стране жице, а на другом можете посматрати себе исто као што вас гледа и саговорник.

„Господар мора" излази на обалу

На овај начин велики турбомлазни авион P6M назван „Господар мора" излази из воде. Пошто уђе у носач са гуменим точковима, он уз помоћ својих турбомлазних мотора излази на обалу.

„ДУХ" СА ОСТРВА ХОКАИДА

Једног фебруарског дана прошле године, толико хладног да су од мраза пуцали дрво и камен, у полицијску станицу јапанског града Сапору, на северном планинском острву Хокаидо, упао је посрћући неки ловац по имену Хакамада. Доња вилица била му је опуштена од страха. „Видео сам га! Видео!" — једва је промуцао пред дежурним детективом Коматсуом.

Проговорио је промуклим гласом

Коматсу је подозриво посматрао ловца. Да није пијан? Или је под утицајем неке дроге? Ипак, у Хакамадином изразу лица било је нешто што је узнемирило и детектива. Сетио се старе јапанске пословице: „Човек који је видео духа никад више неће моћи да затвори уста". Хакамада је баш тако изгледао: као да од страха не може да врати на место опуштену доњу вилицу. Шта је то видео овај полусмрзнути ловац, шта га је тако страховито уплашило? — питао се Коматсу. После дужег испитивања закључио је да је Хакамада заиста морао видети нешто страшно и стога је одлучио да организује потеру.

Предвођена ловцем, група полицајаца пробила се кроз снег до долине зване Заимоку носава (што би у преводу најприближније значило: „горосечина јаруга"), удаљене од Сапоруа десетак километара. Претражили су читав крај уздуж и попреко и већ су помишљали на повратак кад је Коматсу готово случајно стао да чепрка штапом по гомили сувог лишћа и грančица која се налазила испод једне избочене стене. Хрпа лишћа се одједном расула и из ње се помолила нека чудна сподоба. С њеног лица, покривеног дебелим слојем прљавштине, буљила су два црна ока.

„Хсијен-шенг! Хсијен-шенг! Ипен хао!" — проговорило је то чудно биће промуклим гласом, што на кинеском значи: „Господине! Господине! Ура за Јапан!"

Коматсу је знао нешто мало кинески. А када је још то биће саставило врхове прстију као на молитву и три пута се поклонило, Коматсуу је постало јасно да је пред њима човек много више уплашен но и они сами.

Кренуо је с патролом, главе оборене на груди

Говорио је само кинески и то као да се овим језиком дуго није служио. Имао је на себи старо војничко јапанско одело, прошивено као сеоски грудњак, коса му је била дуга и уплетена у две витице, кожа груба и опаљена од зимског сунца. Био је мршав и за источњака висок.

Послушао је Комантсуову наредбу, дату знацима, и кренуо с патролом, главе оборене на груди, као да се после дуге и тешке борбе најзад помирио са судбином. Кад је у граду, где су га спровели, био нађен тумач, Коматсу и његови пратиоци чули су невероватну причу.

Име му је, рекао је, Лиу Лијанг. Има 46 година. Јапански војници довели су га овамо из кинеске провинције Шантунг, пре 15 година. Побегао им је и отад је живео у планини.

Да се то збило на сунчаном Кијушију, можда би у његову причу и веровали. Али не овде на Хокаиду! Ово велико острво лежи прилично северно и оштри сибирски ветрови, који долазе преко канала, чине од њега најхладнију покрајину Јапана. Ниједан човек не би могао без кућишта да преживи на њему ни једну једину зиму, акамоли петнаест.

Одлучио је да бежи...

— Био сам земљорадник у провинцији Шантунг — причао је Лиу. Живео сам са женом и малом ћерком. Никад нисам напустио долину у којој сам рођен. Тамо су људи снажни, јер тешко раде. Имао сам своју њивицу. А онда су дошли војници. Покупили су све младе, јаке људе које су нашли.

Када је група заробљеника у којој се он налазио стигла на Хокаидо, одвели су их у један рудник угља, дубоко у планини. Заробљеници су живели у дугачким колибама и спавали на голој земљи. Дизали су их пре зоре. За доручак су добијали по један манцу — хлепчић умешен с неколико зрна куваног пасуља. Исто то и за ручак и за вечеру. На улазу у ходник добијали су лопате и пијуке. За њима су у мрачне ходнике улазили стражари возећи се у вагонетима које су гурали други заробљеници.

— Неки од њих нису били рђави — причао је Лиу о стражарима. Али, официри су викали на њих и тукли их. А стражари су онда тукли нас. Више угља! Копајте брже! Ни за тренутак се нисмо смели одморити.

Једина јапанска реч коју је Луи тако добро научио да је ни за петнаест година није заборавио била је „итан" — боли!

Одлучио је да бежи. Макар га убили. И то је боље од рудника. Имао је прилике да види како су планови других о бекству издати и због тога никад никоме није поверио своју намеру. Сваке ноћи искрадао се из колибе и одлазио да проба да ли је капија на огради од бодљикаве жице затворена. Једне јулске ноћи стражар је заборавио да је закључа и Лиу је — побегао.

Тада је мислио да је права срећа што је успео да побегне усред лета. Касније се уверио да су у планинама Хокаида сва годишња доба подједнако тешка. Чак му се учинило да је лето страшније од зиме. Јер за време летњих месеци мислио је да ће умрети од уједа ројева комараца. Као дете села познавао је све траве и корење које се могло јести. Али се зими могао лакше пришуњати насељу и украсти штогод од хране, јер су се сељаци тада више задржавали у кућама.

Првог лета живео је искључиво од биљака. Главна храна било му је корење једног воденог крина који је растао у планинским језерима. Јеловник би допуњавао инсектима, нарочито скакавцима, а понекад би томе додао неку жабу или змију. Каква украдена шарга репа претстављала је праву посластицу.

Био је исувише заузет тражењем хране да би имао времена за размишљање и очајање. Кад је дошла зима, ископао је мотком рупу у земљи, сличну животињској јазбини, навукао у њу лишћа и траве, а гранама затворио улаз. Сан му је, као медведу, у многоме замењивао храну.

Прва зима научила га је ономе што му је омогућило да преживи и осталих четрнаест. Кад је први пут, потпуно изнемогао од глади, кренуо према једном насељу у подножју планине, учинио је то у намери да се преда. Али, у дворишту прве куће наишао је на оставу пуну хране. Укућани нису ни помишљали да излазе по таквом мразу. Могао је слободно да украде. И он је узео оно што му је заиста било најпотребније: шибице, пиринач и један котлић. Без тога не би проживео ни ту, а ни остале зиме. Могао је сад да свака три или четири дана скува себи по прегршт пиринча.

Ретко би то неко преживео...

Пролазили су дани, месеци и године. Живео је у потпуној отупелости. У њему је умрло све сем инстинкта за одржањем голог живота. Једног летњег дана, желећи да побегне од комараца, пео се све више и више уз планину. Најзад је, изнемогао, пао на земљу и заспао. Кад се пробудио, угледао је зеца како грицка неки корен. Једним очајничким скоком успео је да падне на њега и улови га. Био је то ручак какав годинама није имао. У бистрим планинским језерима било је риба. Пливале су сувише брзо да би их могао уловити. Али, потреба организма за месом и стрпљење учинили су своје. Прву је ухватио тек пошто је читав један дан, готово без и најмањег покрета, држао руку у студеној води. Риба му је сама дошла на длан. Временом се извештио у томе, а уловљене рибе јео је сирове.

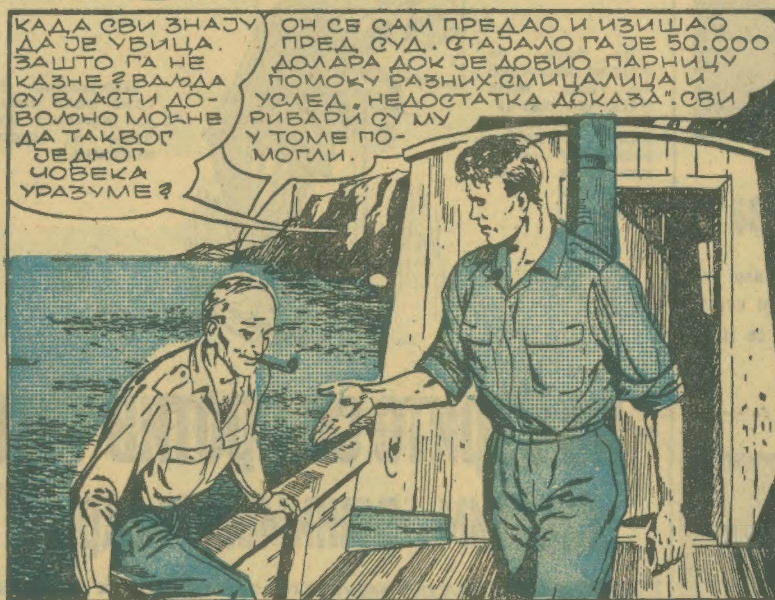
Године су наставиле да се нижу све до оног хладног фебруарског дана, 1958, кад га је видео ловац Хакамада.

Касније је утврђено да је његова прича тачна, да је он заиста био ратни заробљеник и да је побегао из логора. И после пуних петнаест година он се вратио у своју земљу, жени и ћерки које су давно сахраниле наду да ће га икад још видети.

На спољашности Лиу Лијанга ништа не говори о томе да је преживео оно што вероватно није ниједан човек у историји. Али, 15 година усамљености оставиле су итекако дубок траг у њему. Лиу Лијанг мора поново да учи многе ствари које нама изгледају сасвим природне: например — да се смеје.

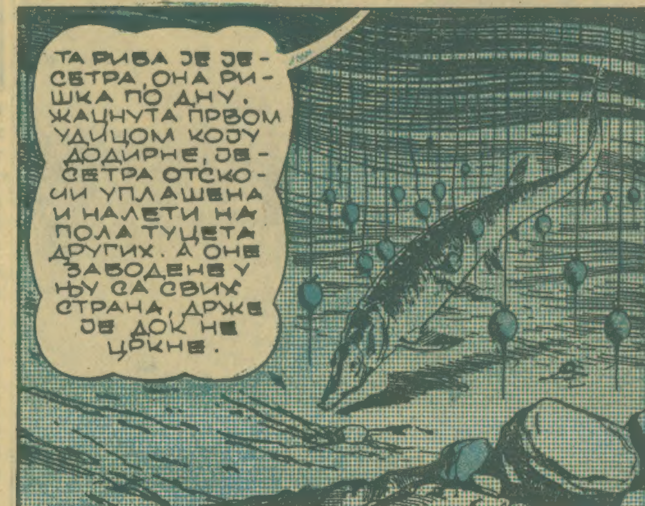
ВЕЛИКИ АЛЕК

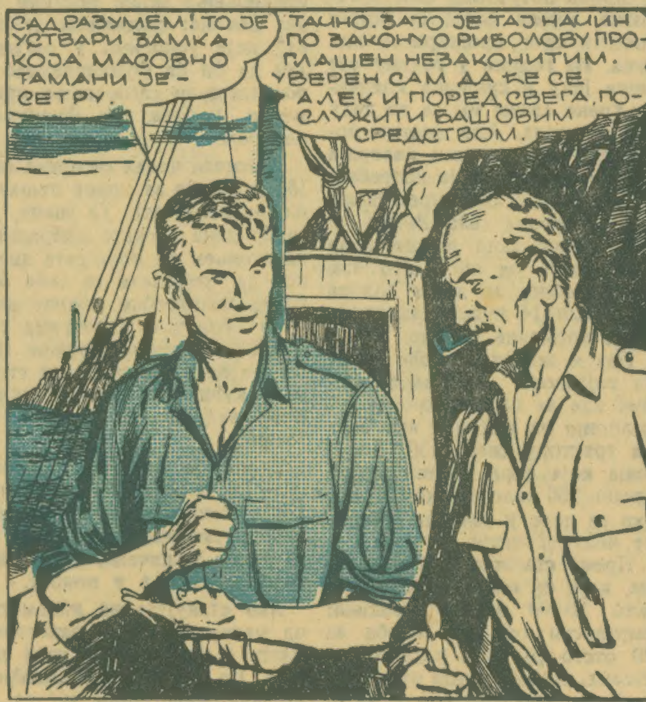
црта и пише Л. ФИШЕР по Џ. ЛОНДОНУ

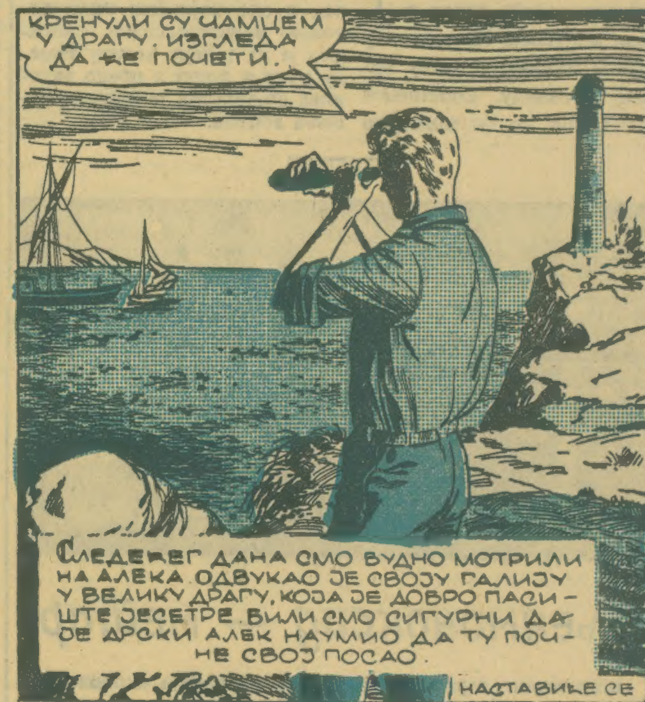

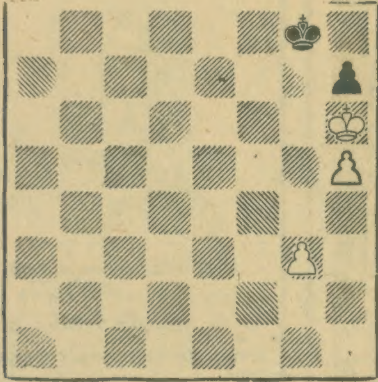

Учимо шах
LX

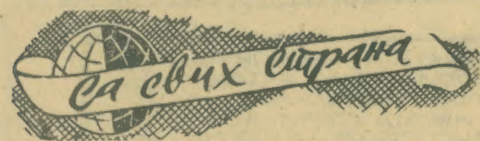
Ви се сећате, ми смо о томе говорили, да је Вилхелм Штајниц, после Адолфа Андерсена и Паула Морфија, био трећи првак света у шаху, односно први званични првак. Године 1894 он је одржао меч са Емануелом Ласкером и изгубио титулу првака света.

Проучавајући борбу између противничких пешака, пред крај игре, ми ћемо вам сада показати каква је ситуација настала у једној од партија на мечу између Ласкера и Штајница.

Положај је веома занимљив. Ласкер је бели, јачи је за једног пешака и требало би да добије партију. Он је био на потезу и вукао је г3—г4, а Штајниц му је, сасвим разумљиво, одговорио потезом Кг8—х8. Ласкер је затим кренуо даље пешаком г4—г5, а Штајниц је вратио свог краља на претходно поље: Кх8—г8. Ласкер иде напред: г5—г6, Штајниц носи његовог пешака: х7:г6. Сада Ласкер носи Штајницовог пешака: х5:г6, а Штајниц вуче Кг8—х8. Ласкер: г6—г7+, Штајниц: Кх8—г8. То је пат.

Ласкер је, као што видесте, био јачи за једног пешака, а усто је био и на потезу, па ипак није добио партију. Материјална надмоћ и првенство у потезу не морају, према томе, да увек донесу победу.

ИЗБЕГНУТА НЕСРЕЋА

У Видиму, у Италији, и ове године је одржано светско првенство канаринаца. Конкурисало је око хиљаду птица. Али, за време такмичења наједном је дошло до пожара који је угрозио многобројне кавезе. Захваљујући брзој интервенцији „такмичари" су били спасени и после краћег времена наставили са песмом.

АУТОМАТСКИ ПАС

Неки бечки механичар је конструисао аутоматског пса. Уствари то је грамофонска плоча која, чим се неко приближи улазу и зазвони почиње да „лаје".

ТЕЛЕВИЗИЈА ЈОШ САМО ЈЕДНУ ДЕЦЕНИЈУ

Кроз десет година телевизиски пријемници ће потпуно нестати, — тврди претседник једне америчке компаније. За једну деценију биће конструисани веома мали телевизиски пријемници који ће да пројектују слике на платну обешеном на зид, као у биоскопу. Величина слика зависиће од величине самог платна.

ШОПЕНОВА ГОДИНА

Следећа година ће у Пољској бити свечано прослављена као „Шопенова година". Наиме, тада се навршава 150 година од рођења великог композитора. У Пољској ће бити одржане многобројне уметничке приредбе, као и међународни конкурс за клавирске композиције и међународни конгрес музиколога. Досада су већ на ову прославу позвани уметници из 21 државе.

ДА НЕ БУДЕ СУДАРА У ВАЗДУХУ

Једна америчка фабрика је недавно произвела веома једноставну направу која треба да онемогући сударе авиона у ваздуху. Направа се окачи на ивицу крила. У минуту емитује напред 160 светлосних сигнала, 80 са стране и 40 унатраг. Показало се да при сунчевој светлости ово светлуцање може да се опази два пута раније него сам авион који долази.

ЗА ДВА САТА ИЗ ЕВРОПЕ У АМЕРИКУ

Седам америчких предузећа која производе путничке авионе припремају нацрте за изградњу новог типа авиона. Пут од Европе до Сједињених Држава он би прелазио за два сата. Апарат би морао да има брзину од 3.200 километара на сат, што значи три пута брже од звука. Летео би на висини од 21 километар а био би тежак 250 тона.

НЕОБИЧНА ПРОФЕСИЈА

Ширли Морабито из Њујорка је за последње три године употребила преко 700 разних лекова. Али није их узимала зато што су јој потребни. Не! Већ из професионалних разлога. Њена је дужност да проба лекове произведене у једној великој фармацеутској фабрици! Пре него што се лек пусти у продају она прва испита његов укус, док за дејство не одговара.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

ЗАГОНЕТНИ ЏИН НА ДРУМУ

Положен целокупном дужином на превозно средство са огромним гуменим точковима овај џин путује Сједињеним Државама. Услед јаке снежне вејавице, транспорт се зауставио на једној пољани у Канзасу. Нико не зна шта је то, нити ко сме да се приближи, али свет нагађа. Верује се да је то нова ракета „Атлас" која путује ка месту одакле ће бити послана у васиону. Колико је она велика може се закључити према аутомобилима испред ње.

ПОРУКЕ СА МЕСЕЦА И МАРСА

Да би се испитао Месец и друге планете неће се чекати на могућност да човек оде у васиону и врати се из ње, — кажу амерички научници.

Довољан је прецизни радиоотпремник са снагом од само 1—2 вата. Сасвим лако ће он послати поруку са Месеца на Земљу.

Изгледа да ће бити лакше послати јасну радиопоруку са Марса на Земљу него из Њујорка у Токио — кажу амерички научници.

НОВИ ИЗУМИ ЗА ВАСИОНСКЕ ПУТНИКЕ

У САД се врше експерименти по новим методама који треба да помогну будућим васионским путницима да се лако крећу у кабини васионског брода кад се он нађе ван гравитационог поља у коме предмети немају више тежину.

Професор универзитета у Минесоти др Ото Шмит предлаже да се усаврши апарат који ће избацивати мале али снажне млазеве угљендиоксида. Потребно је да уређај буде сасвим мали да би се причврстио на одело васионског путника, који ће, кад буде почео да лебди у кабини — у простору без теже — моћи ипак да се креће избацујући мале млазеве угљендиоксида.

Према другом предлогу потребно је начинити електромагнетско седиште које ће васионском пилоту омогућити да удобно седи. Али зато би он морао да носи метално одело.

ПРЕКИНИТЕ КАД ЈЕ НАЈСЛАЂЕ

Канцелоролози су уочили необичну појаву: у Великој Британији људи двапут више болују од рака на плућима него ли у Америци, мада се у Сједињеним Државама више пуши но у Енглеској. Трагајући за узроцима, дошло се до закључка да је он у томе што Енглези попуше целу цигарету, бацајући само мали недопушени врх. Анкета спроведена у Њујорку, Чикагу, Питсбургу и Лос Анђелосу показала је да Американци углавном пуше 60 отсто цигарете. Да би тачно сазнали како та ствар стоји у Енглеској, сарадници Британског центра за изучавање рака сакупљају бачене опушке по канцеларијама, ресторанима и улицама. Још нису завршили своја испитивања. Постоји међутим податак и о Холандији. Наиме, Холанђани као веома штедљив народ, бацају опушке који су просечно дуги свега 1,5 сантиметар, а код њих је рак плућа врло честа појава.

НОВИ ПРОНАЛАСЦИ — НОВЕ БОЛЕСТИ

Од пре неког времена лекари за кожне болести у САД приметили су да службеници све чешће оболевају од нове, непознате болести коже која се јавља у облику црвених печата. Срећом, није дуго требало да се пронађе узрок. Болест је била изазвана новом смесом од фенола која покрива хартију за копирање. Дакле, при новим проналасцима треба мислити и на човеково здравље.

ВИШЕБОЈНО ЦВЕЋЕ

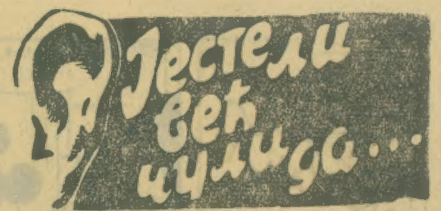
У Мексику постоји једна чудна врста цвећа које у току дана и ноћи мења боју. Ујутру је бело, затим прелази у розикасто док у подне не постане сасвим јасно црвено. По подне, готово неприметно прелази у љубичаст тон, до загаситог, а преко ноћи поново постаје бело. Мексиканци га зову „плаво-бело-црвено". Занимљиво је још и то да мирише само 90 минута када је у фази црвене боје. Ово вишебојно цвеће је врло декоративно.

МИШЕВИ И ТЕМПЕРАТУРА

Један сарадник Универзитета у Оксфорду дошао је, уз помоћ мишева, до корисних закључака о утицају температуре на прве дана, односно на прве године, живота разних бића. Наиме, он је одгеговао мишеве који су тек дошли на свет, на температури од 32 степена Целзијусова. Касније, кад су одрасли, посматрао је како реагују на температуру

од 42 степена и закључио да много лакше подносе врућину од мишева који су одгеговани на топлоти од свега 20 степени. Није искључено да се ови резултати могу донекле односити и на човека. Његова отпорност на топлоту зависиће од тога како су га родитељи, док је био дете на њу привикавали.

... по тврђењу неких научника и биљке реагују на алкохол. Тако купус може да се „опије" ако се у земљу око његовог корена сипа алкохол. После два часа биљка је потпуно „пијана".

... калифорниска помракуша засад је једина птица код које је доказано да преспава зиму.

... једно стабло јабуке испари дневно преко лишћа око 150 литара воде.

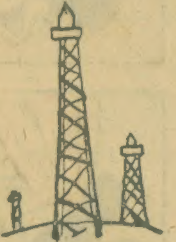
... једна врста америчке роде коју називају шумским ибисом спада у ретке птице које умеју да лете „на леђима".

... процес кварења зуба достиже највећу активност 20 до 30 минута после јела и због тога би њихово чишћење у то време било најкорисније.

... тропска птица оропендола, која је сродна косу, гради своје гнездо у близини осињака да би се заштитила од животиња које краду птичја јаја.

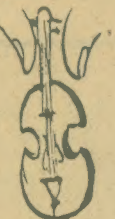
... реч „нафта" Европљани су узели од Персијанаца. Међутим „неафта" код Персијанаца значи просто влага, течност, јер су је они некад сматрали као и сваку другу воду.

... слонови понекад носе своје младунце у лучном удубљењу својих великих зуба, придржавајући их при том сурлом.

... прериски пси облажу унутрашње зидове својих склоништа „малтером" који справљају од траве, гранчица и блата.

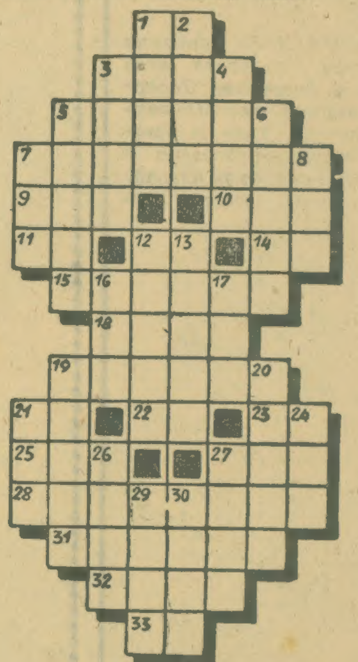
... најмању виолину на свету конструисао је, пре неколико година, италијански градитељ виолина Луиђи Рапета. Његова виолина дуга је свега 50 милиметара, а жице на њој толико су танке да се једва виде голим оком.

Водоравно: 1) иницијали нашег књижевника; 3) полуострво на Црном Мору; 5) минерал који се употребљава за израду порцелана; 7) руски књижевник („Ловчеви записи"); 9) енглеска титула; 10) мера за површину (множ.); 11) иницијали чувеног немачког композитора; 12) страно женско име; 14) осовина; 15) проналазач сијалице са угљеним влакном; 18) место у Немачкој; 19) врста угља; 21) предлог; 22) два слова; 23) слово латинице; 25) узвик при јуришу; 27) острво у Северној Америци; 28) једна Шекспирова трагедија; 31) опера од Визеа; 32) правац; 33) немачки предлог.

Усправно: 1) врста пића; 2) драге; 3) страно мушко име; 4) кошаркаш Црвене звезде; 5) француски сликар; 6) римски император; 7) швајцарски легендарни јунак; 8) наше острво; 12) старо име за Египат; 13) грофовија у Енглеској; 16) немачки члан; 17) лична заменица; 19) правац европске уметности у 17 веку; 20) наш стонотенисер; 21) енглески морепловац; 24) мушки потомак; 26) река на Кавказу; 27) река у Немачкој; 29) женско име; 30) предзнак (лат.).

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

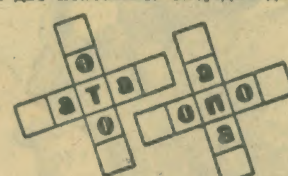
Водоравно: 1) оаза; 5) Осборн; 7) увод; 8) лом; 10) Лијеж; 12) си; 13) Ерин; 15) го; 17) адађо; 19) ара; 21) Алеч; 22) Вренер; 24) Виго; 25) так; 27) отоци; 29) ао; 30) Нера; 32) тб; 34) никад; 36) авс; 38) тада; 39) колиба; 41) саса.

Усправно: 1) Осоје; 2) Абдера; 3) зо; 4) Ара; 5) ови; 6) нос; 7) улога; 9) Мироч; 11) Живан; 14) налет; 15) орбит; 16) ђерам; 20) аргон; 23) ес-цен; 24) Волга; 26) Корда; 28) иритис; 31) Акаба; 33) бик; 35) ада; 37) сос; 40) ла.

ЗАГОНЕТНИ КРСТОВИ

У празне крајеве ових крстова ако се тачно упишу четири сугласника, добиће се четири речи — две усправне и две положене. Свеједно да ли се чита озго надоле или оздо нагоре, с лева на десно или с десна на лево увек су исте.

(Ратао, потоп, топот, капак)

ЗАГОНЕТКА

Двапут по две ноге бројим
Ал' не идем него стојим
Ко од хода одмор тражи
Тај се у мом крилу снажи!

(столица)

БРЗОПЛЕТА И ШЕПРТЉА

Коме је језик бржи од памети, тај начини читаву збрку у реченици. Ту је ману одавно запазио наш народ и у једној причи овако је исмејао:

Дошла прија Брзоплета баш некако пред ручак код пријатеља Шепртљића. Он јој рече:

— Пријо, узми врућ, док је купус!

А прија му на то одговори брзо:

— Сира пошла кад сам јела, па нисам ни гладна!

И тако и Брзоплета и Шепртљић испретураше речи.

А да ли ви знате како је требало да Шепртљић понуди прију Брзоплету, а како она да му одговори.

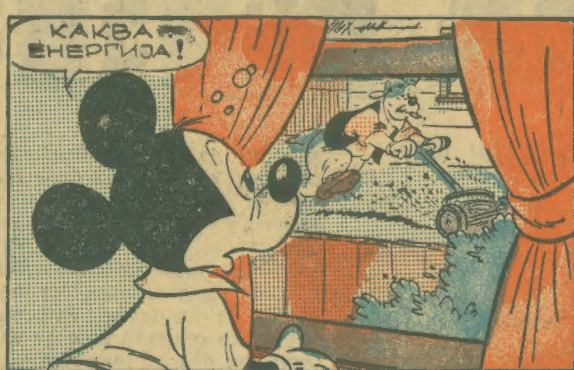

ЧАРОБНИ КРУЖИЋИ

Идући по цртама од кружића до кружића можете наћи седамнаест животиња.

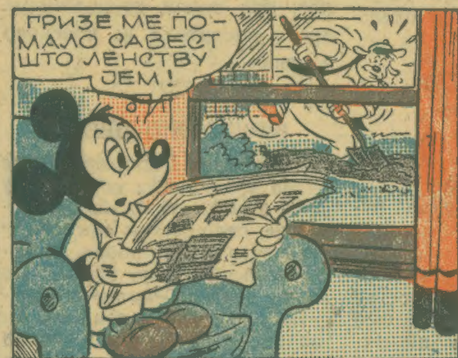

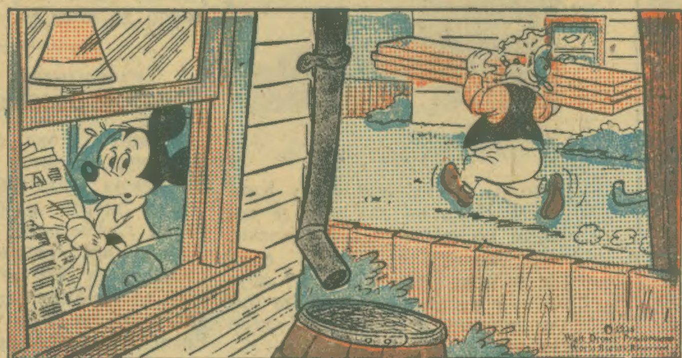

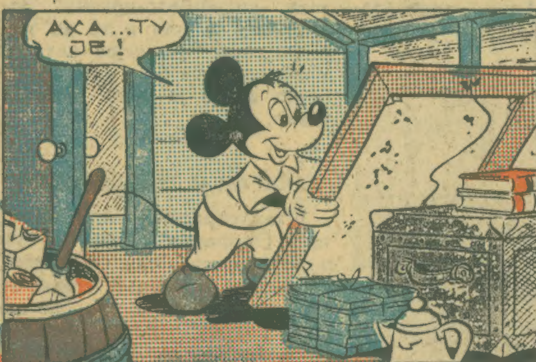

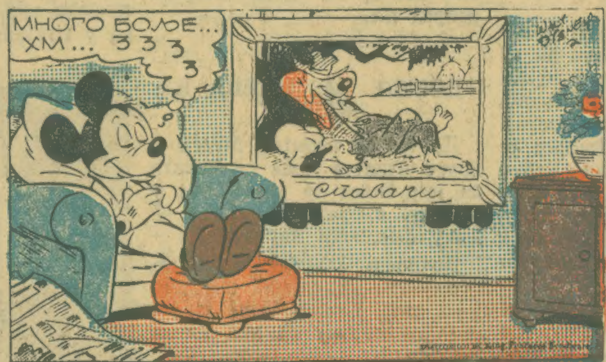

НЕЋЕ ЗНАТИ КАКВО СЕ ВРЕМЕ СПРЕМА

Хорације се хвали једног дана како се најзад излечио од реуматизма.

— Штета, грдна штета! — казала је Белка. — Па то значи да убудуће нећемо знати какво им се време спрема.

НЕ МОЖЕ ДА ГЛЕДА

Шиља и Пера Ждера возе се трамвајем. Пера Ждера једнако обара главу и изгледа као да му се много спава. Досадило Шиљи да га тако гледа па му најпосле рече:

— Е, мој Перо, па теби се спава. Стрпи се још мало, јер смо близу куће.

— Море, Шиљо, мени се не спава, него се само правим. Не могу да гледам како жене стоје у трамвају.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Шта је свинг?
Шта су рикавице?
Шта је сеш?
Шта је пичпајн?

ОДГОВОР:

СВИНГ је дуг и широк ударац у боксу. Тешко се удара прецизно.

РИКАВИЦЕ су канали на кречњачким обалама чији је доњи отвор у мору, а горњи слободан. Кад наиђу таласи, они се пењу кроз канал и истискују из њега ваздух. Кад се повлаче, ваздух нагло улази у горњи отвор и изазива јак шум — рикање, па отуд потиче и ово име.

СЕШ је таласасто њихање водене површине под утицајем разлике у ваздушном притиску на супротним крајевима језера.

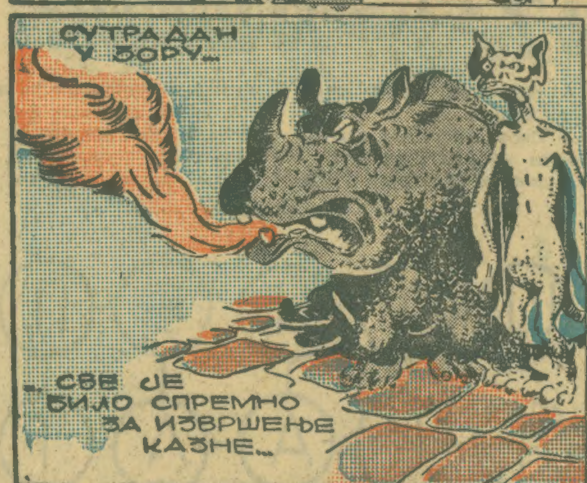
ПИЧПАЈН је боровина изврсног квалитета која расте у државама Северне Америке, око Мексичког Залива. Дрво је богато смолом, дуготрајно, а употребљава се за изградњу бродова, затим у столарији за железничке прагове, за коцке за калдрму итд. Важи као најбоље борово дрво на свету. Ботанички спада у такозвану жути боровину.

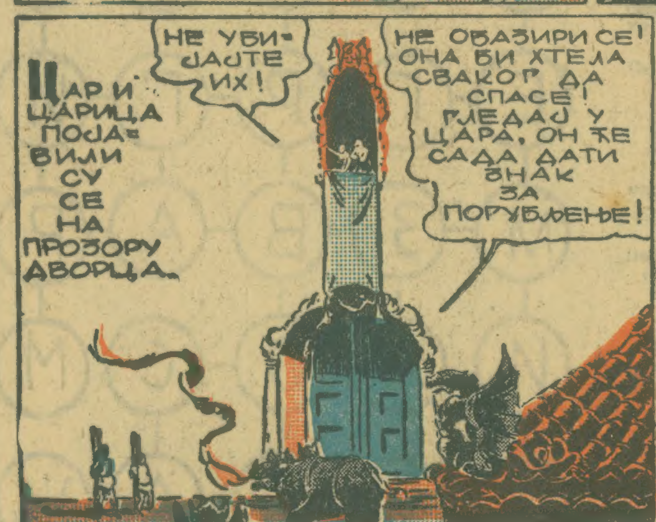
БАШ ЧЕЛИК

МЕЂУТИМ...

Одговорни уредник Стојилько Стојиљковић, Београд, Македонска 31 — Издаје и штампа „Политика" штампарско-издавачко предузеће Београд Македонска 31 — Тек рач број 101 707/1 82 Поштански фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 900 полугодишња 450; за иностранство: годишња 1.200 полугодишња 600 динара — Рукописи се не враћају